

KOROŠKA KRONIKA

Izdaja Britanska obveščevalna služba. — Cena mesečno: za tuzemstvo 2 S, v inozemstvo 5 S. — Posamezna številka 50 grošev

Leto V.

CELOVEC, 19. avgusta 1949

Številka 33

Nevaren položaj na Balkanu

Jugoslovanski problem — skrb najvišjih državnih krogov

Iz Washingtona je poslal ameriški časnikar Ralph Izzard brzojavko londonskemu listu „Daily Mail“, v katerem objavlja, da so ameriški vojaški obveščevalni častniki poslali predsedniku Trumanu poročilo, v katerem ga svaré, da je zelo mogoče, da bo Sovjetska zveza še letos poizkušala likvidirati Titov režim in pogoltniti Jugoslavijo. Častniki ameriške vojaške obveščevalne službe so mnenja, da bo zelo verjetno prišlo do tega poizkusa v naslednjih osmih tednih še pred zimo. Po njihovem mnenju ni pričakovati nikakega direktnega napada, toda zelo verjetno je, da se bo razvnela notranja revolucija, ki jo bodo s polno silo podpirale redne sovjetske čete, ki bodo prišle preko madžarske in romunske meje in delovale pod krinko jugoslovanskih upornikov.

Ameriško poročilo izraža mnenje, da bodo v naslednjem letu postale vezi med Jugoslavijo in zapadnimi državami tako močne, da bo Sovjetski zvezi nemogoče poizkušati napasti Tita, ne da bi s tem izzvala zapadne države, da bi

šle na pomoč Titu.

Dalje pravi ameriški dopisnik, da se je ameriško zunanje ministrstvo že nekaj mesecev sem zavedalo v polni meri vseh možnosti in da je zaradi tega v naglici vključilo v Atlantsko pogodbo za vojaško pomoč točko, ki daje predsedniku Trumanu polno moč, da pošlje orožje kamor koli na svetu. Namen te točke je bil, da lahko pošlje orožje v Jugoslavijo ali pa v katero koli drugo evropsko državo izven Atlantske pogodbe, ki bi bila ogrožena s strani Sovjetske zveze.

Ta točka, ki naj bi dala „polnomoč Trumanu“, pa je bila med prvimi, ki jih je senatni odbor za zunanje odnose pri proučevanju zakona za vojaško pomoč črtal.

Poročilo ameriške vojaške obveščevalne službe je namenjeno predsedniku Trumanu kot slika političnega ozadja v Evropi in to sliko podpira mnogo poročil dopisnikov in drugih obveščevalcev, ki vsi poudarjajo in dokazujejo sovjetski vojaški pritisk na Jugoslavijo.

skega poslanika): „Jugoslavija bi se rajši odpovedala svojim zadnjim zahtevam, kakor pa da bi objavila kaj takega.“

Dalje trdi sovjetska nota: „Kot posledica tega novega načrta jugoslovanske vlade bi morala sovjetska vlada prevzeti popolno odgovornost za opustitev zahtev po slovenski Koroški in na splošno vseh jugoslovanskih ozemeljskih zahtev. Jugoslovanska vlada pa bi se držala mirno ob strani z namenom, da ustvari v očeh svojega naroda napada (Nadaljevanje na 2. strani)

Volitve v Zahodni Nemčiji

V nedeljo 14. t. m. so bile v Zapadni Nemčiji volitve v zvezni državni zbor Zapadne Nemčije. Pri volitvah je dobila največ glasov krščansko demokratska zveza in sicer 7.357.579, druga najmočnejša stranka je socialistična stranka Nemčije, ki je dobila 6.932.272 glasov. Tretja je stranka neodvisnih demokratov, ki je dobila 2.788.653 glasov. Šele na četrtem mestu je komunistična stranka, ki je dobila 1.360.433 glasov. — Od skupnega števila mandatov, ki je 403, bodo predvidoma dobili po dosedanjih rezultatih: krščansko demokratska zveza 139 poslancev, socialni demokrati 131, neodvisni demokrati 52, komunisti 15, nemška stranka 17, bavarska stranka 17, stranka za obnovo 12, stranka katoliškega centra 10, nemška desničarska stranka 5, južno šlezijska zveza 1 in neodvisni 3 poslance. Zanimivo pri tem je zlasti, da so komunisti pri volitvah v deželne zbornice leta 1947 dobili še 33 poslancev, pri sedanjih volitvah so izgubili okrog 300.000 glasov ali 20%.

VSEEVROPSKI PARLAMENT V STRASSBURGU

Po prvem tednu otvoritvenega zasedanja vseevropskega parlamenta v Strassburgu so poslanci začeli z debato o vprašanjih, glede katerih so se sporazumeli, da jih stavijo na dnevni red.

Na prvi dan velike parlamentarne debate so poslanci slišali resno svarilo, ki ga je izrekel francoski zastopnik André Philip, socialistični strokovnjak na gospodarskem polju, ki je izjavil, da je „postala gospodarska in politična ujedenost za Evropo življenjske važnosti.“

Za pravice manjšin

Britanski predlog za varstvo pravic Slovencev in Hrvatov

Na torkovi seji namestnikov zunanjih ministrov za avstrijsko državno pogodbo je predlagal britanski zastopnik poseben predlog, ki obsega pet točk. V predlogu so označene pravice Slovencev in Hrvatov v Avstriji v političnem, socialnem, pravnem, upravnem in kulturnem oziru.

Predlog britanskega zastopnika ima tole besedilo:

1. Avstrijski državljani slovenske in hrvaške manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in štajerskem naj imajo iste pravice kot ostali avstrijski državljani. Pri tem je vključena tudi pravica združevanja in pravica izdajanja časopisov in pravica svobodne uporabe materinskega jezika.

2. V mestih in v okrajih, kjer živi znaten odstotek državljanov, so ti upravičeni do ljudskošolske izobrazbe v slovenskem in hrvaškem jeziku in v razmerju z njihovim odstotkom števila prebivalstva tudi do srednješolske izobrazbe v njihovem materinskem jeziku.

V tej zvezi naj bi bili tudi učni načrti odgovarjajoče spremenjeni in naj bi bili imenovani posebni nadzorniki za pouk v slovenskem in hrvaškem jeziku.

3. V upravnih in sodnih okrajih Koroške, Gradiščanske in štajerske, kjer živi znatna slovenska in hrvaška manjšina, naj bo priznan slovenski in hrvaški jezik poleg nemškega jezika kot uradni jezik. V teh krajih naj bodo tudi krajevne označbe in uradni napisi v vseh teh jezikih.

4. Avstrijski državljani slovenske in hrvaške manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in na štajerskem naj imajo na vseh kulturnih, upravnih in pravnih ustanovah na tem ozemlju enake pravice kot ostali avstrijski državljani.

5. Avstrija se obveže, da bo preprečila vse poizkuse, ki bi hoteli omejevati te pravice, ki so označene v prednjih odstavkih.

K temu predlogu britanskega zastopnika so izjavili ostali trije zastopniki, da bodo britanski predlog proučili.

Komunistične obljube in resnica

Lahko rečemo, da je velika razlika med boljševiško revolucije iz leta 1917 in državljansko vojno, ki ji je sledila, ter med sedanjim prodiranjem komunističnih armad pod vodstvom Mao Tse Tung na Kitajskem. Toda očesu sedanjega opazovalca so bolj vidne podobnosti med tema dvema zgodovinskima dogodkoma kot pa razlike.

Danes se na Kitajskem ne ponavljajo le zgodovinski dogodki, temveč tudi zanimivo dejstvo zgodovinske ironije. Kot so leta 1917 v Rusiji, tako sedaj na Kitajskem komunisti ne vodijo toliko revolucionarnih delavcev v boju proti modernim kapitalističnim trdnjavam, temveč se opirajo na množice kmetov, ki jim obetajo zemljo. Z geslom „zemljo kmetom“ navdušujejo uboge kmete, da se sedaj boré in se trgajo za obsežno področje neobdelane zemlje.

Zgodovinsko dejstvo je, a žal zelo ironično, da danes razni učenci marksizma in leninizma — pa naj bodo to Rusi, Kitajci, iz Burme ali pristaši filipinskega gibanja „Hukbalahaps“ — najdejo najugodnejša tla za svoja politična gesla prav tam, kjer je industrija in tehnika modernega kapitalizma komaj razgibala življenje naroda in kjer so poljedelski delavci tisoč let trpeli nečloveške muke. Bili so večne žrtve poplav in suše, trgovcev in zemljiških gospodov.

Ne le na Kitajskem, temveč tudi v Burmi, v Indoneziji in v mnogih azijskih deželah vodijo komunisti kmečka gibanja, ki dvigajo kmečki sloj iz zastonosti ter mu dajejo zagon. Ni mogoče iti mimo sile teh gibanj, niti ni mogoče podcenjevati njihovega dela.

Vsa sila teh gibanj izvira iz privlačne moči, ki jih imajo komunistična gesla na milijone Azijatov. Danes je tam najbolj priljubljeno geslo, kot je bilo pred 30 leti v Rusiji: „Mir za vse in zemljo kmetom“. Sicer bi utegnili imeti danes geslo „Dovolj je vojne“ prednost pri kitajskih množicah, a takoj za njim vsi najraje slišijo vzklik „Zemljo kmetom“, ali „Smrt zemljiškim gospodom“. Zadnji dve gesli sta kitajskim komunistom prav tako priljubljeni kot prvo. Skratka vsi hočejo: „Mir in kruh“.

Pa se pri vsem tem vprašamo, če bo res „Zemlja za kmete“, kot zahtevajo v svojih geslih. Sedaj, ko še traja revolucionarna vojna, ni nikjer govora o kakšni kolektivizaciji niti ne o načelih takimenovanega socialističnega ali kolektiviziranega poljedelstva. Če danes kitajski komunisti namenoma opuščajo to nevarno vprašanje, nas ne sme prav nič čuditi. Kjer koli je komunizem zmagal, povsod je izvedel revolucijo s pomočjo kmetov, ko pa se je povzpel na vladno, je usmeril svojo borbo proti kmetom.

Lenin, ki je bil manj čustven in zato tudi najboljši vojskovodja revolucij, je priznal že takoj ob prvem pričetku boljševiške revolucije, da bi bila potrebna za dosego zgodovinskega trenutka prve zmage proletarske revolucije v neki državi, ki je dejansko brez proletariata, primerna prilagoditev. To se pravi, da bi bilo treba resno spremeniti tudi marksistično teorijo in boljševiško taktiko. Leta 1919 je ob drugi obletnici oktobrske revolucije Lenin objavil v časniku „Mednarodni komunisti“ članek, v katerem je podal nekaj smernic za to doktrinarno reformo. Napisal je: „Socializem pomeni ukinitvev razredov. Da dosežemo ta cilj, je treba predvsem odstraniti zemljiške lastnike in kapitaliste, pozneje pa moramo odpraviti tudi razlike med delavcem in kmetom ter preobraziti vse samo v delavstvo. Naravno tega ni mogoče izvesti takoj. To je naloga, ki zahteva preureditev vsega nav-

Kdo je kriv? Tito ali Stalin?

Sovjetska nota: „Kardelj se je odpovedal slovenskemu ozemlju na Koroškem že aprila 1947!“

Ravno ob času, ko je izšla 32. šte. „Koroške kronike“, je 11. avgusta sovjetska agencija „Tass“ objavila odgovor svoje vlade na jugoslovanske obtožbe glede sovjetskega izdajstva jugoslovanskih zahtev napram Avstriji pri konferenci štirih zunanjih ministrov v Parizu. Iz velevažne sovjetske note dobivamo novo sliko razvoja koroškega vprašanja, kakor se je vršil v letih po zadnji svetovni vojni.

Sovjetska nota v začetku napada jugoslovansko vlado, da izhajajo njene obtožbe glede izdajstva sovjetske zunanje politike iz fašistične „orožarne“. — „Sicer pa sovjetska vlada“, pravi dalje nota, „ni pričakovala ničesar drugega od sedanje jugoslovanske vlade, ker ni mogoče pričakovati nič drugega od države, ki je zapustila tabor demokracije in prešla v tabor tujega kapitala in reakcije in ki je prekršila vse osnovne zakone dostojnosti v dopisovanju med dvema vladama ter ponavlja fašistična obrekovanja in natolcevanja proti Sovjetski zvezi.“

Sovjetska nota nadaljuje: „Jugoslavija je najprej po vojni zahtevala od Avstrije vso slovensko Koroško in slovensko obmejno ozemlje na štajerskem, kar znaša kakih 2.600 km² in ima 190.000 prebivalcev. Sovjetska zveza si je nadela kot svojo nalogo, da podpira te zahteve in jih je podpirala na sejah sveta zunanjih ministrov proti volji Amerike, Velike Britanije in Francije.“

„Jugoslovanska vlada je v aprilu leta 1947 s pismom, ki ga je poslal jugoslovanski zunanji minister g. Kardelj g. Višinskemu (besedilo pisma prinašamo na 2. str. — Op. ur.), obvestila sovjetsko vlado, da se je odločila zaradi nasprotovanja zapadnih velesil, odpovedati se celotni zahtevi po tem ozemlju in da hoče namesto tega dobiti le majhno ozemlje v okolici elektrarn na Dravi. Kardelj je celo predlagal, da so kot zadnji korak pripravljeni odpovedati se vsem ozemeljskim zahtevam in poravnati preprič s tem, da „dobi FLR Jugoslavija posebne pravice pri upravi teh elektrarn.“

Sovjetska nota pravi, da se je s tem jugoslovanska vlada že aprila 1947 odpovedala vsem ozemeljskim zahtevam napram Avstriji, medtem

Komunistične obljube in resnica

(Nadaljevanje s 1. str.)

nega gospodarstva. Izvesti je treba prehod iz poljedelstva posameznikov, ki daje le omejen donos, v javno poljedelstvo, ki bo delovalo na široko.

Prav v primeru sovjetskega komunizma je bilo treba 10 let, preden so ruski kmetje spoznali na svoji koži, kaj je hotel Lenin reči z medlimi izrazi „preureditev vsega javnega gospodarstva in z drugimi še bolj zavitim besedami „Javno poljedelstvo v velikem obsegu“. V tem prvem članku je bil celo Lenin toliko previden, da ni hotel pisati o kolektivizaciji in se je skrbno izognil vsake misli, ki naj bi kazala na prisilno preoblikovanje javnega gospodarstva in prisilne metode, ki bi jih uporabila država ne v korist kmetom, temveč proti njim.

Sedem let pozneje, leta 1926, je Stalin v zvezi s tem brezobzirno in odkrito povedal, da ta posebna oblika zavezništva (v katerem smatrajo komunisti svoje takozvane zaveznike kot sovražnike, ki jih je treba ob primernem času likvidirati), sloni na dejstvu, da vodi državo stranka, komunistična stranka, ki ne deli in ne more deliti vodstva z drugimi strankami. Čeprav ta izjava ne zveni popolnoma logično, pa je vendar popolnoma pravilna po vsej revolucionarni logiki. Njen pomen je dovolj jasen. Toda v azijskih deželah, kjer so se komunisti zaenkrat omejili le na geslo „Zemljo kmetom“, bi verjetno vsaka pametna razlaga priletela na gluha ušesa. Na Kitajskem kot tudi drugod komunistični voditelji še vedno potrebujejo moralno in materialno podporo kmetov, če hočejo doseči zmago v svoji borbi, ter utrditi in postaviti na oblast komunistično stranko.

Šele potem ko bosta politična in vojaška oblast zatrdno v komunističnih rokah, potem bodo lahko brez skrbi privlekli na dan tudi vprašanje kolektivizacije poljedelstva. Vse gre tako, kot je zapisal Lenin leta 1919: „Tako preoblikovanje pa ni mogoče izvesti takoj.“ — Gotovo pa je, da ga bodo izvedli. Tudi še deset let po sovjetski revoluciji so vsi naporji sovjetske vlade, da bi pripravila zasebne poljedelce do tega, da bi pristopili k zadrugam in h kolektiviziranemu poljedelstvu, žalostno propadli. Ta neuspeh je bil še toliko značilnejši, ker je vlada izvedla vse možne napore in pritiske proti kmetom, ki so bili proti zadrugam: od samovoljnih cen, ki jih je plačevala vlada za žito in živino, pa do velikih davkov in končno obvezne oddaje pridelka. Leta 1929 pa se je vlada odločila, da uporabi vso svojo državno oblast proti upornim kmečkim množicam, da prenese — če govorimo v komunističnem jeziku — razredno borbo v vas! in izvede obvezno kolektivizacijo vsega poljedelstva. Ta sklep so Sovjeti praktično izvedli v naslednjih 4 letih. V začetku so kolektivizirali le en odstotek kmetij v Sovjetski zvezi. Naslednja uvedba Stalinovega programa za obvezno kolektivizacijo pa je povzročila največji gospodarski polom, kolikor jih je doživela katera koli izmed držav našega stoletja. Tako imenovani kolektivizirani sektor poljedelstva je v prvem letu dosegel 60%. Po treh letih poloma pa je nesreča dosegla višek. Stanje živine je grozno padlo. Govedo se je zmanjšalo od 68 milijonov na 38 milijonov glav, konji od 34 na 16 milijonov in ovce od 147 na 50 milijonov.

Ta nesreča je bil takojšen uspeh zadnjih obupnih poskusov ruskih kmetov, da bi branili sebe in zemljo, ki jim jo je obljubila revolucija. Na obvezno kolektivizacijo so kmetje odgovorili s tem, da so se odtegnili oddaji pridelkov ter so poklali ogromne količine živine. Bil je to res brezupen ukrep, ki bi jih morda dovedel do neprosto voljnega samomora, ker bi pozneje med neizogibnim pomanjkanjem, ki bi temu sledilo, pomrlo od lakote več kmetov kot pa meščanov. Toda kljub temu so ta njihova dejanja razumljiva, kajti kmečki razred je bil končno obsojen na smrt in nož na vrat so mu nastavili prav tisti, ki so mu prej obljubljali, da mu prinesejo svobodo.

V vzhodnoevropskih državah, ki jih je zavojevala in zasedla Sovjetska zveza od začetka vojne so komunistični voditelji še bolj zagrizeni, kajti oni hočejo izvesti kolektivizacijo z dekretom. Ta izraz so uvedli v Sovjetski zvezi leta

Kdo je kriv? Tito ali Stalin?

(Nadaljevanje s 1. str.)

čen vtis, da še vedno vstraja pri svojih zahtevah. Na kratko rečeno: **Nameravali so, da bi sovjetska vlada postala v Jugoslaviji orodje za varanje ljudi, za varanje, ki mu je vzrok jugoslovanska vlada.** V svoji neumnosti je jugoslovanska vlada verjela, da se bo sovjetska vlada ponižala do take politične podlosti.

Čisto jasno je, da se sovjetska vlada ne more ponižati do tako umazanih spletk. Sovjetska vlada je objavila, da je pripravljena braniti jugoslovanske zahteve, če jugoslovanska vlada pošteno, uradno in s polno odgovornostjo opredeli svoje zahteve, da pa ne more prevzeti nase odgovornosti za branitev zahtev, katerim se je jugoslovanska vlada dejansko že odpovedala.

Dalje zanika sovjetska nota, da bi sovjetska vlada kdaj koli predlagala, naj Jugoslavija zmanjša svoje ozemelske zahteve, in pravi, da so se istočasno, ko je jugoslovanska vlada skušala prego-

voriti sovjetsko vlado, da pristane na zmanjšanje svojih zahtev, za hrbtno sovjetske vlade v skrivnih pogajanjih z britanskimi zastopniki v Beogradu in Londonu razgovarjali glede opustitve zahtev po slovenski Koroški. Celo ko so te zahrbtno razgovore že končali, je jugoslovanska vlada prikrivala pred sovjetsko izide teh pogajanj in se ji ni zdelo vredno, da bi o teh izidih obvestila sovjetsko vlado.

„Od tega je že preteklo dve leti in do današnjega dne sovjetska vlada ni izvedela, kaj so pri teh skrivnih pogajanjih razpravljali in proti komu so bila naperjena, razen kar je jugoslovanska vlada povedala sovjetskemu poslaniku, kateri jo je do tega prisilil, kar pa ni desetina tega, kar se je dejansko razpravljalo pri teh pogajanjih. Ena stvar pa je gotova in to je, da so na teh skrivnih razgovorih napravili kupčijo na račun Slovencev na Koroškem — v škodo jugoslovanskih narodnih pravic.“

Jugoslavija sovražnica Sovjetske zveze

Ob koncu sovjetska nota napade z vso silo maršala Tita: „Jugoslovanska vlada je prekršila zavezniške dolžnosti proti Sovjetski zvezi. Obnaša se kakor nasprotnica in ne kot zaveznica Sovjetske zveze. Neke skrivne vezi vežejo jugoslovansko vlado ali pa glavne osebe v tej vladi na tabor tujih kapitalistov; jugoslovanska vlada je bolj in bolj tesno priključena imperialističnim krogom proti Sovjetski zvezi in deluje v sporazumu z njimi; sovjetska vlada ne more več smatrati jugoslovanske vlade za zaveznico Sovjetske zveze; sovjetska vlada ne more več nadalje podpirati zahtev jugoslovanske vlade, posebno ne

onih zahtev, katerim se je jugoslovanska vlada že sama odpovedala, čeprav to taji pred svojim narodom; jugoslovanska vlada ima rajši, da pripada imperialističnemu krogu, kakor pa da bi pripadala krogu Sovjetske zveze; zaradi tega naj imperialistični krogi podpirajo njene zahteve.“

Sovjetska nota se zaključuje s kratkim svarilom: „Naj narodi Jugoslavije vedo, da sovjetska vlada ne smatra sedanjio jugoslovansko vlado za svojo prijateljico in zaveznico, ampak kot svojo sovražnico in nasprotnico Sovjetske zveze.“

Jugoslavija še ni odgovorila

Čeprav je že potekel en teden, odkar je „Tass“ objavila noto sovjetske vlade Jugoslavija še ni odgovorila do danes. Iz Beograda poroča dopisnik agencije United Press, da se v tamošnjih diplomatskih krogih govori, češ da je centralni komite jugoslovanske komunistične stranke sklical izredno sejo, na kateri bodo razpravljali o sovjetski izjavi, da je Jugoslavija „sovražnica Sovjetske zveze“.

Dalje pravi dopisnik, da se na splošno v Beogradu pričakuje, da bo Sovjetska zveza nadaljevala s sovražnostmi proti Jugoslaviji s tem, da prekine z njo diplomatske zveze, toda tudi ta korak bo še vedno le moralen pritisk, ki pa se je do sedaj izkazal kot popolnoma neučinkovit proti maršalu Titu. Sovjeti so tudi še bolj poosttrili gospodarsko

blokada Jugoslavije s tem, da so začeli prodajati pod tržno ceno svoje proizvode. Pred kratkim se je Sovjetska zveza obvezala, da bo dobavila veliko količino lesa Veliki Britaniji po nižji ceni, kakor pa ga je mogoče dobiti od Jugoslavije. Enako kupčuje Sovjetska zveza tudi z Egiptom, s katerim ima Jugoslavija trgovsko pogodbo za les, in po najnovejših poročilih uporablja Sovjetska zveza isto taktiko tudi pri prodaji koruze. Vkljub vsem tem poizkusom je položaj maršala Tita vedno močnejši. Nova trgovska pogodba z Italijo, razčiščenje političnih odnošajev z Italijo, vedno večje gospodarske zveze z Ameriko in ostalim zapadnim svetom ter vedno večji ugled doma, vse to je napravilo njegovo vlado neranjivo pred sovjetsko propagando.

Kardeljevo pismo

V noti, ki jo je poslala vlada Sovjetske zveze jugoslovanski vladi, je objavljeno tudi pismo, ki ga je pisal jugoslovanski zastopnik zunanega ministra Edvard Kardelj dne 20. aprila 1947 takratnemu zastopniku sovjetskega zunanega ministra Višinskemu. Pismo ima tole besedilo:

„Dragi tovariš Višinski!

Ker obstaja možnost, da bi bile jugoslovanske ozemelske zahteve do Avstrije v njenih sedanjih oblikah zavrnjene, bi Vas rad opozoril, ako bi hoteli predlagati novo rešitev na vprašanja, ki so za federativno ljudsko republiko Jugoslavijo tako važna, da bi bilo nujno za nje najti ugodno rešitev. Ugodna rešitev teh vprašanj bi pomenila mini-

malno ugoditev zahtev, ki jih vsebuje jugoslovanska ozemelska zahteva.

Prvo vprašanje se tiče vodnih naprav v Žvabeku in Labudu. V govoru pred ministrskim svetom sem opozoril na posebno važnost teh vodnih naprav za jugoslovansko električno industrijo. Vodni napravi v Žvabeku in Labudu je zgradila po priključitvi in to v glavnem med vojno nemška tvrdka „Alpen-Elektrowerke A. G.“ na Dunaju in sicer v nasprotju z dogovorom iz leta 1926, v katerem se je Avstrija obvezala, da ne bo gradila na Dravi nikake naprave brez predhodnega pristanka Jugoslavije. Te vodne naprave so torej nemška imovina v zahodnem območju Avstrije, iz katere imovine mora dobiti poleg dru-

1929. Tako so skušali kolektivizirati zemljo v nekaterih državah predvsem pa v Bolgariji. Pri tem naj pripomnimo, da je tudi spor med Kominformom in Titom nastal predvsem zato, ker je Tito po sovjetskem mnenju preveč pomišljal in odlašal s takoimenovano socializacijo zemlje.

Na vsak način se je tudi v vzhodni Evropi pokazal pasivni odpor kmetov tako močan, da so morali nekateri komunistični voditelji, kot na primer Madžar Rakosy ali poljski poljedelski minister Minc, obvestiti svoje tovariše v Moskvi in so pri tem uporabili kar Le-

ninove besede iz leta 1919: „Kolektivizacije ni mogoče izvesti tako hitro.“

Vprašanje je, koliko časa bodo čakali kitajski komunisti, kadar bodo dohli krepko v roke oblast? Težko je prerokovati. Lahko pa že v naprej rečemo, da bo prav tako v Aziji kot v Sovjetski zvezi ali vzhodni Evropi revolucionarno zavezništvo s kmeti zelo kratkotrajno in da se bo geslo „Zemljo kmetom“ spremenilo v drugačno frazo: „Kmetje za kolektivno poljedelstvo“. To se bo zgodilo, če ne prej, vsaj takrat, ko bodo komunisti dobili v svoje roke vso oblast. (COI—AIS)

gih držav pariške reparacijske komisije tudi federativna ljudska republika Jugoslavija en del svoje vojne odškodnine. Razen tega pri gradnji teh vodnih naprav niso bile vpoštrevane jugoslovanske potrebe proizvodnje električnega toka, katerim povzročajo pri sedanjem načinu obratovanja veliko škodo, ki doseže v posameznih mesecih približno en milijon kilovatnih ur.

To vprašanje bi bilo mogoče rešiti z malo popravo mej, za katero Vam predlagam osnutek dveh različic (variant). V skrajnem slučaju bi bilo mogoče rešiti vprašanje s priznanjem posebnih predprav, ki naj bi jih dobila federativna ljudska republika Jugoslavija pri vodstvu omenjenih vodnih naprav. Tudi načrt take rešitve predlagam.

Drugo vprašanje se tiče posebne zaščite narodnostnih pravic koroških Slovencev. Po vseh skušnjah, ki jih ima slovenski narod v Avstriji, je mogoče z gotovostjo računati, da bo Avstrija začela po podpisu pogodbe s poizkusom nasilnega ponemčevanja. Saj danes Avstrija celo onih demagoških ukrepov v resnici ne izvaja (n. pr. uvedba dvojezičnih šol), ki jih je podvzela po zlomu Nemčije na Koroškem — četudi le na papirju, da bi se v narodnostnem oziru pokazala kot strpna. Bilo bi zato velikega pomena, ako bi bilo mogoče v pogodbi doseči, da bi bili že uzakonjeni ukrepi dopolnjeni in da bi bilo njih izvajanje v celoti kot sestavni del pogodbe pod nadzorstvom štirih velesil. Prilagam osnutek take rešitve z glavnimi načeli.

Porabljam to priliko, da Vas pozdravljam.

Z odličnim spoštovanjem! Kardelj I. r.“

Priložena sta osnutka dveh variant:

Prva varianta obsega sodni okraj Pliberk, ozemlje med sedanjo avstrijsko-jugoslovansko mejo, Dravo in zahodno mejo občin Bistrica in Blato, na severnem bregu Drave občno Labud in od občine Ruda del ob Dravi in ki je od ostalega dela občine ločen po črti, ki gre preko višine 882 m. To ozemlje obsega 210 km² ter šteje po avstrijskem ljudskem štetju iz l. 1934 skupno 9.396 prebivalcev. Narodnostna sestava tega ozemlja je izčrpno razvidna iz priložene preglednice. Avstrijsko ljudsko štetje iz leta 1910 kaže, četudi so bili — kakor znano — pri tem Slovenci zapostavljeni, kljub temu odločno večino Slovencev (6.696 Slovencev, 2.878 Nemcev).

Pri ljudskem glasovanju leta 1920 je na tem ozemlju večina glasovala za Jugoslavijo.

Druga varianta obsega južno od Drave občini Libelče in Žvabek, severno od Drave pa občine Labud in mali del občine Ruda. Ta varianta obsega ozemlje v izmeri približno 73 km² in šteje po podatkih ljudskega štetja iz leta 1934 skupno 3.150 prebivalcev. Narodnostna sestava je malo manj ugodna kot v prvem primeru, ker je občina Labud, ki bi tvorila večino prebivalstva, močno ponemčena.

LAVRENTIJEV NOVI NAMESTNIK SOVJETSKEGA ZUN. MINISTRA

Sovjet. poročevalna agencija „Tass“ je sporočila, da je bil imenovan sovjetski poslanik v Beogradu Lavrentijev za namestnika sovjetskega zunanega ministra in bil zato odpoklican v Moskvo.

Sovjetska poročevalna agencija ni imenovala nobenega novega sovjetskega poslanika za Jugoslavijo.

KITAJSKI KOMUNISTI PREGA-NJAJO KATOLICANE

„Komunizem, zaklet sovražnik Cerkve, skuša tudi na Kitajskem uničiti vero.“ Tako se je izrazil nankinški nadškof Paul Ju-Pin v krožku za skrajni Vzhod na universi Georgetown v Ameriki.

Potem ko je nadškof Ju-Pin izjavil, da se danes ves svet suče okoli zadeve „ateizem in materializem proti veri in morali“, je nadaljeval: „Naša krščanska miselnost teži k splošnemu razmišljanju... Naša splošna politika bi morala sloneti — na morali. Moramo zavzeti svoje stališče v tej svetovni borbi za moralne vrednote.“

Kot posledica komunističnega preganjanja kitajske Cerkve je bilo več kot 100 katoliških duhovnikov in na stotine katoliških domačinov usmrčenih.

POGLED V Albanijo

Zemljepisno lahko razdelimo to deželo v tri dele. Severna Albanija je pretežno gorata in večinoma težko dostopna. Globoke doline se zajedajo med gorske grebene in onemogočajo dostop. Večja ravnina je samo okrog Skadrskega jezera. Po končanih osuševalnih delih, ki so sedaj v teku, bo pridobljeno veliko plodne zemlje, kar bo prineslo precejšnje koristi albanškemu gospodarstvu. Južno od skadske ravnine vse tja do reke Škumbi v sredini dežele se razprostira Srednja Albanija. Ta del ni tako gorat kot severni in je zato laže dostopen. Še naprej proti jugu do grškega Epira pa leži Južna Albanija, ki po svoji goratosti še prednjači pred severnim delom. Gorovje sega prav do morja in tako zapira dostop v deželo z morske strani.

Ob taki zemljepisni neenakosti ozemlja ni nič čudno, da se mora dežela boriti z gospodarskimi in kulturnimi težavami. Lega posameznih predelov dežele onemogoča osredotočenje, ki bi uspešno pripomoglo gospodarskemu napredku in kulturni rasti. Na ta način je lahko razumeti, zakaj je družbeno življenje ostalo v splošnem na ravni, ki zaostaja za višino drugih narodov.

Vsekakor pa niso zemljepisni vzroki edini, ki so povzročili kulturno zaostalost Albanije. Prav tako važni in pomembni kot zemljepisni so zgodovinski faktorji. Če vemo, da je bila dežela davna stoletja v posesti tujcev, se današnjemu stanju ne bomo čudili. Oblast v deželi so imeli najprej Grki; za njimi so prišli Bizantinci. Za Bizantinci so vladali deželi Benečani, dokler jih niso pregnali Turki. A tudi po prvi svetovni vojni ni bila dežela popolnoma svobodna — velik vpliv so imeli Italijani — in tudi danes ne moremo reči, da je današnja Albanija prosta vseh vplivov bližnjih ali daljnjih sosedov. Zemljepisni položaj dežele ob vratih v Jadransko morje je za marsikakega tujca važen in se mu zdi prav, da ima pregled nad ožino. Vsak tujec pa vedno išče najprej svojih koristi in narod je v lastni zemlji hlapec.

Ljudstvo se je sicer upiralo tujemu nasilju, a veliki tujčevi premoči le ni moglo dolgo uspešno kljubovati. Na čase ljudskega odpora spominja utrjeni grad Kruja na višini ne daleč od glavnega albanskega mesta Tirane; v tem

gradu je branil svobodo albanskega ljudstva pred turškim polmescem narodni junak Jurij Kastrioti-Skenderbeg. Na priljubljenost Skenderbega in pomembnost njegovega odpora kaže celo narodna noša. Snežno belino noše albanskega ljudstva prepletajo črni našitki v znak žalovanja za Skenderbegom, posebljeno svobodo.

Zanimivo je, da je verska pripadnost različna v posameznih predelih dežele. Severni del je katoliški, srednji mohamedanski, južni grško-pravoslaven. Seveda ni ta delitev stroga in je najti predele, kjer pripadajo ljudje različnim veroizpovedim. Tudi albanski jezik se deli na več dialektov, v glavnem prevladujeta dva, ki jih govorijo rodovi, imenovani Ghegi v srednji in severni Albaniji, in Toski, to so rodovi na ozemlju južno od reke Škumbi.

Albanija je v vsakem pogledu dežela nasprotij. Kdor je imel priliko priti iz enega albanskih mest, Tirane, Skadra, Elbasana, na deželo, je z začudenjem opazil velikansko razliko med življenjskimi prilikami ljudi, ki živijo v mestu, in med podeželskimi prebivalci. Na maloštevilnih ravninah je razvito poljedelstvo, ki pa je na razmeroma zelo nizki stopnji. Sicer so nekateri predeli gospodarsko zelo napredovali posebno v zadnjem času, ko ponekod orjejo že s traktorji, vendar je gospodarstvo po večini zelo primitivno. V mnogih krajih ne poznajo železnega pluga, temveč še vedno orjejo z lesenim oralom. Izrazito preprostost kaže brana, ki je spletena iz vej; da jo primerno obteži, naloži kmet nanjo kamenja ali pa se sam vsede v vejevje in poganja počasno stopajočega bivola preko slabo preorane njive. V mnogih krajih so morale posamezne družine ali vasi cele kilometre daleč izkopati jarke, po katerih dovajajo ob suši potrebno vodo.

Ravninsko ljudstvo se bavi pretežno s poljedelstvom, gorjanci pa so večinoma pastirji. Ponekod je zaslediti še prave nomade, ki se selijo s svojimi čredami iz kraja v kraj, iz ene paše na drugo in prezimujejo v preprostih kopastih kolibah, spletenih iz vejevja in obloženih s slamo ali bičjem. Vsaka družina ima svojo kolibico, hlev pa je celemu rodu skupen. V jeseni pridejo s planin v nižino v svoje stanove, spomladi peljejo živino znova na pašo.

Naselja so se prilagodila obliki tal. Na ravninah prevladujejo gručaste vasi, v višjih krajih najdemo samotne, raztresene kmetije. Hiše so grajene iz različnega materiala: prepleteno vejevje je premazano z ilovico, ponekod so hiše lesene, drugod zopet zidane z opeko, posušeno na soncu. Te vrste hiš so vse nizke; na mnogih krajih pa srečamo visoke, enonadstropne hiše, ki so izrazito obrambnega značaja, imenovane kule. Te so večinoma grajene iz kamna. Notranjost hiš zavzema v glavnem en sam prostor; nizko ognjišče iz nabite ilovice stoji v sredini, nad njim visi železen kotel, na robu ognjišča je držaj za goreče trske ali oljenko. Omar ni najti v albanski hiši; namesto njih imajo enostavno vdolbine v zidu. V lep okras so hiši pogosto naravnost umetno rezljane skrinje. Lesene in glinaste vrče, kamnita korita in pletene koše je tudi najti v vsaki albanski kmetijski hiši. Zanimiva posebnost, ki v nobeni hiši ne manjka, je preprost ročni mlin. Ti enotni prostori nimajo oken in tudi dimnika ne; dim se vali pod ostrešjem, ker stropa tudi ni, in uhaja skozi strešne špranje in v glavnem skozi vrata na prosto. Služijo kot stanovanjski prostor družini, kot kuhinja, delavnica in prostor za živino. Ponekod so pomaknili ognjišče k eni izmed sten in nad njim napravili majhno odprtino, skozi katero uhaja dim. Niso

pa vse hiše tako preproste. V mnogih krajih najdemo stanovanja z dvema prostoroma; prvi, manjši, služi kot kuhinja in je obenem spalnica za žene in otroke, drugi, večji prostor pa je gostinska soba in bivališče moških. Kmečke hiše imajo v bližini tudi preprosto pleteno gospodarsko poslopje, v katerem sušijo koruzo. Žita sejejo zelo malo, ker pač sestava tal tega ne dopušča.

Bogato domišljijo in smisel za lepoto dokazuje pestra in ubrana slikovitost albanskih narodnih noš. V posameznih predelih se noše zelo razlikujejo; značilno predvsem pa je belo, bogato nabrano krilo Albanca, imenovano fustanela, in džurdin — zvončasto oblačilo Albanke. Okrasje je silno bogato, zlasti drobno, zlato vezenje.

Pravo nasprotje podeželske slike so mesta v Albaniji, predvsem glavno mesto Tirana. Tu so hiše iz opeke in kamna, večnadstropne in v modernem slogu zidane. Ceste so asfaltirane, ob njih teko lepi drevoredi, torej popolnoma moderno mesto. Tako na prvi pogled pozabiš na slike in vtise s podeželja, ki se pa vendar polagoma vrnejo v zavest. Tu spoznamo, da si stoji nasproti dvoje dolgih obdobij civilizacije in kulture. Vprašanje pri tem je, kdaj bo albansko ljudstvo našlo pot in zgradilo most med obema.

F. V.

je možno sedaj dobiti
tudi na Koroškem

Razstavljene so na

**CELOVŠKI
RAZSTAVI**

Gimnazija - slavnostna dvorana

Linkhard
Neapolitaner
BLOCK ZU 10 STÜCK

NAPOLITANKE
PO 10 KOSOV V ZAVOJČKU

Znana graška tvornica slaščic LINHARD je zastopana na celovški razstavi z zelo reprezentativnim oddelkom v poslopju gimnazije v slavnostni dvorani, da na ta način uvede svoje proizvode, predvsem svoje NAPOLITANKE v opekasto rdečih zavojčkah in ČOKOLADNE REZINE ter TORTE tudi na Koroškem.

**Kapelški
punt**
Zgodovinska povest
Spisal
dr. Ožbolt Jlaunig
(Nadaljevanje)

39.

„Ti pa tvoja tajnost; to že davno vrabci čivkajo na sodniji, kar misliš, da mi ne smemo vedeti. Ne napihuj se kakor žaba ob mlaki!“

„Pa je tako,“ meni Hudopisk, „ravno gospoda župana Vegla iščem.“

„Kaj pa zopet imajo z menoj?“ reče Vegl nekoliko presenečen.

„Gospod sodnik so mi naročili, da morate priti jutri ob desetih h gospodu komandantu na sodnijo. Imajo nekaj govoriti z vami, ker ste baje vi glavni kolovodja celega upora.“

„Se že začne,“ pravi Vegl in ponudi biraču piti. Ta hlastno izprazni kozarec in se poslovi, češ da mora iti še k sveti Mojci, ki jo hoče komendant tudi jutri videti. Ko to izreče, izgine pri vratih.

„No, pa pravi ta šema, da varuje uradno tajnost, sedaj pa itak vse vemo,“ se pošali Podgornik, izpije kupico ter se poslovi, češ, večerja je že pripravljena. V resnici pa ga je gnalo domov, da pove svoji ženki, kaj je izvedel novega. Tudi ostali gostje so se kmalu porazgubili vsak na svoj dom.

*

Drugi dan je bil praznik. Bila je svečnica. Od vseh strani so privreli župlja-

ni, zakaj izvedelo se je kakor blisk daleč naokoli, da so prišli vojaki, ki hočejo s silo odpeljati kip Device Marije in zakleniti cerkev. Take govorice so ljudstvo seve še bolj razburile. Vse je vrelo k cerkvi Device Marije v Trnju, da je izgledalo, kakor bi se zbirala črna vojska.

Poveljnik Hauslaib se je tačas že podal v sodnijske prostore, vojaki pa so se postavili pred vhodom. Vegl je bil že tam, ko je prišel poveljnik, in tudi Mojca Šober je stala v kotu. Pred vhodom v dvorano je stopal birač Hudopisk. Danes je bil čisto zavzet od važnosti svojega poklica. Ni se mu nič poznalo, da ga je sinoči oštela Katra, ker je zopet dišal po vinu.

Zdajci se odprejo vrata, poveljnik Hauslaib veli biraču, da pokliče Vegla, nato pa Mojco Šober.

Samozavestno je stopil Vegl v sobo, se dostojno poklonil in stal pred vojaškim poveljnikom.

„Vi ste tedaj oni Vegl,“ pravi Hauslaib, „ki ste baje vodja vseh župljanov in jih napeljujete k nepokorščini!“

„To ni res!“ odločno ugovarja Vegl; „jaz se potegujem za stare pravice, to pa ni nepokorščina.“

„No, no, le mirno, ne vzkipite kakor voda v piskrčku,“ ga pomirja Hauslaib; „saj se da tudi tako govoriti.“

In poveljnik je velel županu, da se vsede in ta je moral povedati vse, kakšno je mišljenje ljudi in kake bi bile posledice. Vegl je našel priliko, razložiti poveljniku vse in mu je tudi dokazal, da je te gonje v obilni meri kriv ženeški flegar in njegov nezakonski sin, pisar Hubman. Hauslaib je bil pameten mož, ki je dosti skusil po svetu, zato je upošteval Veglove besede in se odločil, da ustreže volji ljudstva, kolikor je v nje-

govi moči. Velel je, naj pridejo najvplivnejši možje k njemu, da se z njimi pogovori. Vegl je bil ves vesel in se je podal takoj do Koclja, do cerkvenih ključarjev Pavliča in Sadovnika in še nekaj kmetov.

Hauslaib je ta čas zasliševal Mojco Šober, ki mu je morala vse razložiti, kako je bilo v Silvestrovi noči.

Poveljnik si je vihal brke in gledal osorno, v resnici pa je prikrival zadrego, v kateri je bil, saj ni dosti manjkalo, da ni butil v smeh.

„Tako se drznete, ženske, napasti gosposko osebo,“ se navidezno osorno zadere nad Mojco, da so se ji kar kolena sklonila; „še enkrat se mi dotakni takega gospoda, pa boš šla v temnico. Sedaj se pa zgubi, da te ne vidim več!“

Mojca ni vedela, kako se je vse to zgodilo, mislila je, da jo čaka najmanj težka ječa. Ko je stopala po stopnicah, je govorila polglasno sama s seboj: „Vidiš le, Bog se me je usmilil in Mati božja je prosila zame, da je dal temu visokemu gospodu pravo misel! Vedno mu bom hvaležna in molila bom zanj!“

Tako je bila izrečena sodba in dobro je bilo tako.

Medtem so došli Vegl, Kocelj, cerkvena ključarja ter trije drugi kmetje, Lesnik, Miklav in Skalar k poveljniku Hauslaibu. Vegl je govoril v imenu vseh ter prosil poveljnika, da naj pusti kip Device Marije oblečen, ker se s tem ljudje pomirijo.

Hauslaib premišljuje nekaj časa, nato pa pravi:

„Upoštevam vaše želje, saj vem, da ste dobri ljudje; toda težko se bo dalo zoperstavljaliti se cesarski odredbi, ker tako želi komisar. Vendar hočem govoriti za vas, ako mi izročite ključce.“

Vegl pogleda svoje tovariše, ki mu prikimavajo, nato pa se obrne in pravi: „Zanašamo se na besede častnika, zato vam zaupamo. Prosimo pa, da se upoštevajo naše želje!“

Rekli vzame ključce iz žepa, ki jih je prinesel s seboj in jih izroči Hauslaibu, ki odredi, da se podajo vsi k cerkvi.

„Sedaj gredo, oficir, pa vojaki, z njimi Vegl in ključarji,“ se raznese naenkrat med množico. Vsi radovedno gledajo, kaj to pomeni.

„Ne vdamo se!“ pravi nekaj kmetov; „predno odvezamejo Marijino podobo, bodo čutili naše pesti!“

Hauslaib je prišel z Veglom in ostalimi do cerkve, vojake je pustil pri vhodu na pokopališče, da bi župljanov preveč ne vznemirili.

Med cerkvenimi vrati se ustavi, gleda nekaj časa po množici, ki se je radovedno gnetla skupaj, ter pravi: „Poslan sem od višje oblasti, da napravim red zaradi Marijine podobe. Dana mi je moč, da dosežem s silo izvršitev cesarskih odredb. Uvidim pa, da se dá to tudi mirno napraviti. Če se vi pokorite mojemu povelju, potem morem tudi jaz za vas posredovati. Zato vas opominjam, da ste mirni, zakaj le tedaj se morejo upoštevati vaše želje. Sedaj gremo vsi v cerkev, kjer zmolite 7 očenášev in ravno toliko zdravamarij ter vero, nato pa se podaste mirno iz cerkve.“

Razburjeno množico so te zatrditve potolažile, zato so verjeli tem besedam in se vrnili v cerkev. Župan Vegl je vstopil s poveljnikom Hauslaibom pred oltar, napravil križ in začel moliti.

(Dalje prihodnjč)

V kraljestvu Obirja

„Na goro, na goro, na sirne vrhe,
M. Vilhar

Šopek sleča (rododendrona) v vazi pod križem in bele marjetice na mizi mi vzbujajo spomine na lepi izlet, ki sem ga napravil na Obir. Sicer bodo rožice v par dneh zvenele, a spomin na dva dni, ki sem jih preživel v gorah, bo ostal. Lepoto, ki sem jo občutil, in zanimivosti, ki sem jih našel spotoma, bi rad pokazal tudi vam. Premalo cenimo krasote, ki jih je Stvarnik položil v naravo. Najlepši film, ki ga v resnici sam doživljam, je taka pot v planine. Zlasti dijaki naj bi čas počitnic porabili tudi zato, da spoznajo domače gore, njih posebnosti in njih krasoto. Res so dijaki s kmetov zaposleni pri delu na polju, a kak dan jim bodo starši že privoščili, da gredo na planine.

Na dan sv. Ane smo se z manjšo družbo brez daljšega premišljevanja odpravili na pot. Dobro nabasan nahrbtnik sem zadel na ramo in skrbna žena mi je dala še par opozoril in nasvetov za v hribe. Od daleč smo že slišali brnenje avtobusa in turistovska kri v nas se je rahlo razburila. Še križec sem dobil od ljube žene, ki je sicer nisem rad pustil doma, a je morala varovati malega sinka.

Danes hočemo v sinje višine, zato vam lepote dolinskih vasi ne bom opisoval. Že sedimo v avtobusu, ki nas po močno vijugasti in strmi cesti pelje v gorski kraj Sele pod mogočno Košuto. Na ravni se nam kmalu prikaže selska šola z dvojezičnim napisom: Volksschule — Ljudska šola. Vesel sem, ko vidim, kako se tu spoštuje dvojezičnost. — Že smo v vasi med hišami. Z malega hribčka nas pozdravlja prijazna cerkva sv. Urha. Oglasimo se še v župnišču pri dobrosrčnem župniku in znanem rodoljubu, gospodu Vautiju. Gotovo nam bo vedel povedati raznih zanimivosti o naselju pa tudi o poti, ki je pred nami. Že doma smo se zmenili, da bomo šli najprej do Kort. Ta sklep pri „mavžni“ v župnišču še enkrat potrdimo. Z gospodom župnikom se pomenkujemo o današnjih razmerah, o zlatih starih časih in izražamo upanje na boljšo bodočnost. Pokrepčani od gostoljubnega gospoda se podamo na pot proti Šajdi. Sam gre z nami nekaj časa ter nam kaže in imenuje gore, ki jih je videti iz Sel. Pot nas pripelje tudi mimo nekega križa. Pripovedka pravi, da so do tu nekoč prišli Turki; ker pa je bil svet močvirnat, so se konji pogreznili. Turki so mislili, da je to svet kraj, ter so se obrnili pred vasjo nazaj proti Šajdi in Železni Kapli.

Med drugim g. župnik pripoveduje tudi zgodbo o kmetu Kuglerju. To se je menda zgodilo v drugi polovici 19. stoletja, ko so še humperški gospodje imeli v svoji posesti skoro vse gozdove v okolici. Tedaj naj bi humperške gozdove delili. Selani so si za zastopnika pri gospodi izbrali kmeta Kuglerja, ki pa se je pustil od graščakov podkupiti. Tako so Selani bili pri razdelitvi gozdov prikrašani; cerkev na primer sploh nič ni dobila. Duša tega kmeta menda še sedaj nima pokoja; po pripovedovanju neka-

terih ljudi njegov duh še sedaj blodi po gozdovih. Ljudje so ga baje slišali vzdihovati.

Med takim pripovedovanjem srečamo romarje, ki se vračajo z Macne. Kljub naporni poti so dobre volje in pripovedujejo, s kakšnim navdušenjem so molili pri sv. Ani in prepevali lepe slovenske cerkvene pesmi. Vesela misel mi vstane v srcu, kajti prepričan sem, da ljudstva, ki s pravim namenom tako daleč roma, Bog ne more zapustiti.

Poslovimo se od g. župnika in začnemo hitreje stopati, da bi čim prej dospeli do meje med Rožem in Podjuno. Ta „znamenita meja“, ki obstoji samo iz lesenega plota, je na nekem hribu, s katerega je lep pogled v dolino, ki skriva romantično pot v Korte. Potujemo v tistem času dneva, ko se dan umika noči, a je še toliko svetlo, da najlepših vtisov s te poti ne zamudimo. Kdor hoče res nekaj lepega doživeti, naj prehodi teh zadnjih trideset ure do Kort. Strme pečine na obeh straneh poti poljubljajo večerno sonce. V skalnati strugi ob poti se vije bistri korški potok. Številne ribice najlepših barv se igrajo z valčki in že itak živahno vodo še bolj poživljajo.

O ti prelepi kotiček slovenske zemlje! Če se spomnim na tvojo lepoto in ljubkost, pozabim na vso hinavščino in trdoto sveta. V srcu se mi zbudi hvaležnost do Stvarnika, ki nam je ustvaril toliko lepoto.

Ob takih mislih dospe naša družba do prenočišča. V gorski samoti se presenečeni ustavimo ob Smrtnikovi hiši, pred katero je vse polno najlepših rož. Te rože mi povedo, da bom stopil v dobro hišo. Toda v veži nas sprejme velik pes, ki nam pokaže ostre zobe. V strahu pred tem orožjem obstojimo kakor pribiti. Ker so v bližini duri, hitro skočim v malo sobico, kjer se počutim varnega pred veliko živaljo, ki je v daljnem sorodstvu v volkom. Varen se smejim v mali kamrici, medtem ko se ostali trudijo pomiriti skrbnega čuvarja Smrtnikove hiše. Predstavljam si, kako se jim tresejo hlače. Kot rešilni angel se približajo Smrtnikova mama, ki psu ukažejo v kot.

Mala svetilka nas spremlja k cerkvi, ki stoji na hribu, 20 minut od Smrtnika. Cerkev je lepa, posvečena je sv. Križu. Na pokopališču je pokopan Janez Božič, ki se je udeleževal tudi kot pisatelj. Bil je urednik časopisa „Slovenec“, ki ga je izdal A. Einspieler v Celovcu. V tej gorski samoti je tik po prvi svetovni vojni našel zavetje tudi pisatelj Ks. Meško.

Po nočnem počitku pri res gostoljubnih Smrtnikovih, ki je bil sicer kratek, a koristen, se zjutraj odpravimo na Obirsko. Slovenski značaj vasice potrjujejo tudi stari slovenski priimki, ki jih berem s spomenikov na pokopališču: Mihelič, Karničar, Sitar, Podršnikov oče, Matija Župančič, Mak, Perše, Delešava, Travnik, Jurij Županc, Jakob Maloveršnik, Pečnik, A. Ročnik, Marija Smrtnik, Jurij Traven itd.

Pred naporno turo se še okrepčamo pri g. župniku, ki je poleg dušnega pa-

stirja tudi napreden kmet. Tudi sam se ne boji iti delat na polje.

Da čim prej premagamo mogočno goro, ki je nas od tako daleč vabila v svoje planinsko kraljestvo, se podamo proti cilju našega potovanja. Tri ure hoda se računa od Obirskega do plešastega Obirja. Vedno manjše postajajo vasice po dolinah in cerkva s Kort se mi zdi, kot da nam želi srečno pot. Prvi del poti, ki pelje skozi gozd do planine, je precej naporen, a vendar še najbolj ugoden. Misli si morete, kako smo med potjo občudovali planinske rože in kako s slastjo smo si ugasili žejo pri gorskem studenčku. Veselimo se že na razgled, ki ga bomo uživali z vrha in ki nam bo bogato poplačal naš napor.

Po kratkem, a izdatnem počitku na cilju začnemo uživati prekrasni razgled in občutimo s pesnikom Vilharjem, ki je ves navdušen zaklical: „Na svobodni gori ni zemskih nadlog, nad mano, pod mano, krog mene je Bog.“ Od samega začudenja ne vemo, kje bi začeli gledati. S svojo srebrno barvo nam pritegne pogled Drava, ki jo vidimo od št. Ilja do Velikoveca. Ob reki in ob cestah, ki se nam zdijo tanke žilice, čepijo vasice — male in velike s cerkvami in gradovi. Tako majhno je vse in tako majhni smo tudi mi v primeru z Bogom.

Z višine 2141 m so Gure kot grebenček, od doma pa jih gledamo s takim spoštovanjem in hrepenenjem, ker so precej višje od nas. Kakor nedolžne oči strmijo v nas jezera: Vrbsko, Hodiško, Klopinsko, Turnsko jezero in še nekaj manjših jezer. Glavna koroška mesta nas pozdravljajo: Celovec z zgodovinskim Gosposvetkim poljem v ozadju, Velikovec in kot za nekako zaveso iz sonca in megle slutimo Beljak z masivnim Dobračem. Živ zemljevid leži pod nogami in z vzkliki veselja „odkrivamo“ nove lepote. Iznad teh ravnin se dvigajo mali hribčki, ki jih spoznamo po cerkvicah. Čisto lahko zapazimo Koštanje, Uršljo goro, Magdalenško goro, Lisno, Sv. Katarino pri Šmihelu in Sv. Jurija pri Doberli vasi. Cel Osojščico, ki leži nad Osojskim jezerom, vidimo. Na vzhodu dosežejo oči najprej Svinško planino in še dalje Gólico.

Ker vsak najraje vidi domač kraj, zato se tudi jaz obrnem proti glavnemu grebenu Karavank. S tako visokega Obirja svojo višino kar nekako zgube. Šele Kamniške ali Savinjske planine s svojimi mogočnimi vrhovi, med katerimi ima prvenstvo Grintovec, se nam zde, da so enakovredni sosedje Obirja.

Obir je bil svojčas posebno znan po vremenski opazovalnici, ki je zdaj ni več. Samo železni stolp spominja še nanjo. Ko je vremenska postaja še bila na gori, je v njej leto in dan prebival čuvaj, ki je vsako jutro telefoniral v Železno Kaplo, od kjer so javili na Dunaj vremenska poročila.

Še bi radi ostali v kraljestvu Obirja, a čas, večkrat neusmiljeni gospodar, nas priganja k povratku. Da bi še kaj novega in lepega doživeli, si zberemo pot na Galicijo, ki pelje mimo Podkanjskega slapa. Že precej utrujeni korakamo navzdol, kar naenkrat se nam prismešlja cel travnik najlepših marjetic. Vzraduje se mi srce. Hitro najlepših nargam, da jih ponesem svoji ženi, ki me v duhu s skrbjo spremlja po strmi poti ter me pričakuje doma z malim sinkom. Z nedolžnimi zlatimi očmi gledajo rožice v sonce in kar zasmilijo se mi. Skrijem jih v temni nahrbtnik, da bi jim vroče sonce ne škodovalo. Doma v sveži vodi se bodo zopet poživile.

Ker imamo v Galiciji še nekaj časa do odhoda avtobusa, si ogledamo cerkev, ki jo ravno povečavajo. Gospod župnik nam razlaga, kako jo bodo prenovili. Naj bi zbrala sedaj, ko bo tako velika, vse župljane, ter jim bila klica in kažipot k Bogu.

Komaj še ujamemo avtobus, ki nas pripelje v Celovec, vlak pa do doma.

Včasih sem občudoval Obir z našega travnika, zdaj pa mi živi doživljaji in vtisi olepšavajo to sliko, ki je nadvse lepa in veličastna. Zato kličem vsakemu, ki količkaj more: „Na gore, na gore, na strme vrhe...!“

Rožan

Dodelitev živil za 57. dodelitveno dobo

Vsi potrošniki (tudi na dodatne nakaznice) dobijo na živilske nakaznice za 57. dodelitveno dobo na posamezne odrezke ono količino živil, ki so na teh odrezkih označene.

Razen tega dobijo še:

Moka za kuho: Po 900 gramov za vse skupine starosti vključno krušne nakaznice za samooskrbovalce na odrezke 1 in 2 živilskih nakaznic, ki imajo oznako „Mehl“ (moka).

Sladkor: Po 640 gramov za vse skupine starosti na odrezke 1 in 2 živilskih nakaznic, ki imajo natisnjeno oznako „Zucker“ (sladkor).

Pšenični zdrob: Po 300 gramov na odrezke živilskih nakaznic z oznako „Nährmittel“ (hranila) 1 Klst in 2 Klst.

Meso: Po 50 gramov na odrezke živilskih nakaznic z oznako „Fleisch“ (meso) 1 E, 2 E, 3 E, 4 E, 1 Jgd, 2 Jgd, 3 Jgd in 4 Jgd.

Po 100 gramov na odrezke živilskih nakaznic z oznako „Fleisch“ (meso) 1 Klst in 2 Klst.

Maščobe: Po 100 gramov na odrezke živilskih nakaznic z oznako „Fett“ (maščobe) 1 E, 2 E, 1 Jgd, 2 Jgd, 1 K.

Na male odrezke, ki so označeni s „S“, in ki veljajo za 50 gramov kruha, je dovoljeno prodajati le črno pecivo.

Na 18 odrezkov, ki veljajo za 50 gramov kruha, je mogoče dobiti po izbiri ali 1000 gramov črnega kruha ali 900 gramov belega peciva ali pa 675 gramov moke za kuho.

Namesto pšeničnega zdroba za najmanjše otroke je mogoče dobiti 2 zavojčka Oma-hranil za otroke.

Naročilne listke za mleko naj oddajo potrošniki v začetku 57. dodelitvene dobe v poljubni prodajalnici mleka.

Obroki polnomastnega (svežega) mleka so: za otroke do treh let dnevno po $\frac{3}{4}$ litra, za otroke od treh do dvanajstih let dnevno po $\frac{1}{2}$ litra, za mladino od 12 do 18 let dnevno po $\frac{1}{4}$ litra, za osebe in doječe matere dnevno po $\frac{1}{2}$ litra.

Na dodatne nakaznice je mogoče dobiti:

Moka za kuho: Po 400 gramov na odrezke I in II dodatne nakaznice za zaposleno mladino;

po 600 gramov na odrezke z oznako „Nährmittel“ — hranila „1/A, 2/A, 1/S in 2/S“;

po 800 gramov na odrezke z oznako „Nährmittel“ — hranila „1/Sst in 2/Sst“;

po 400 gramov na odrezke z oznako „Nährmittel“ — hranila „1/M in 2/M“.

Pečarstvo

FRANZ
Haiditsch
VELIKOVEC

izdeluje in dobavlja v najbolj kakovosti:

lončene peči
kmečke peči
kamene
in štedilnike

Za dobro voljo

Na vlaku

Z železnico se je vozil kapucin, njemu nasproti pa je sedel gospod, ki se je ob vsaki priliki z neotesanimi besedami zaganjal v kapucina. Preden je bilo treba izstopiti, je norčavo poprosil kapucina, naj mu pojasni nek verski dvom: „Kako je namreč mogoče, da bi bil pek? Kje naj Bog vendar toliko drv vzame, da bi venomer kuril?“

Kapucin pa, ki je bil bolj na kratko navezan, na splošno zadovoljstvo vseh potnikov pojasni: „Gospod, le nič ne skrbite! Dokler je na svetu kaj tako neotesanih klad, kot ste vi, bodo imeli v peklu vedno dovolj za podkuriti!“

Tiskarna, knjigovoznica, knjigarna, izposojevalnica, knjig, založništvo, klišarna, prodajalna papirja, nabožnih slik in predmetov

CARINTHIA

DRUŽBE SV. JOŽEFA

Celovec - Klagenfurt, Völkermarkter Ring 25

Telefon 36 51 in Funderstraße 1

Vir ugodnih nakupov za oblasti, urade in pisarne vseh vrst. Stalna zaloga šolskih knjig, šolskih zvezkov in vseh ostalih potrebščin za učence in učitelje.

Knjigarna ima v prodaji bogato izbiro znanstvenih del iz vseh področij. Vsaka zaželeno knjiga na razpolago, če jo je le mogoče dobiti.

Za naše gospodarje

Redimo več živine

Velikost kmetije se ceni navadno po tem, koliko mernikov žita more kmet posejati in pa po tem, koliko živine more kmet prerediti. Med tem pa, ko je nemogoče povečati površino njiv, pa je mogoče povečati število živine v hlevu. Seveda pa se ne sme to zgoditi tako, da nato vse živali nimajo kaj žreti in vse živali hujšajo. Tako imamo res večje število živine v hlevu, toda to povečano število gre na račun mlečnosti in na račun dobrega izgleda živali.

V preteklih letih pomanjkanja živil so z vseh strani opozarjali kmete, naj več sejejo in tako pridelajo več krušnega žita, istočasno pa so svetovali tudi kmetu, naj redi več živine, da bo tako več mesa in več mleka. Zato je zelo primerno, da poizkušamo odgovoriti na vprašanje, ali je sploh mogoče povečati število živine v hlevu, ko pa vendar ni mogoče povečati površino njiv in travnikov ter pašnikov. Kaj moramo torej storiti, da to zvišanje števila živine dosežemo?

Na vprašanje, ali je sploh mogoče zvišati število živine, moramo odgovoriti z odločnim da. Važno pa je vedeti, kako je to mogoče doseči.

1. Zboljšanje travnikov

Površine travnikov in pašnikov ne moremo dosti povečati. Zato moramo računati s sedanjo površino travnikov, pašnikov in planin. Saj njiv ne bomo spreminjali v travnike in gozdov ne v pašnike. Le redko more biti namreč priporočljivo, da bi gozd spreminjali v pašnik, ker navadno zemljišče ni za tako spremembo primerno in tudi lega gozda večkrat to preprečuje.

Zato pa je mogoče večkrat že z razmeroma malimi sredstvi povečati količino krme s travnikov tako po množini kakor tudi po kakovosti. Koliko travnikov daje danes slabo in malo krme zaradi prevelike vlage na travnikih. Z razmeroma malimi stroški je mogoče večkrat urediti odvodne jarke in s tem travnik osušiti popolnoma ali pa ga vsaj znatno zboljšati. Namesto kislega sena bomo imeli takoj naslednja leta že pridelek večje količine sladkega sena.

Spet na drugem travniku priteka in odteka neprestano voda. S primerno ureditvijo bomo najbrž mogli doseči, da se bo voda razlivala po travniku le takrat, ko je to potrebno, n. pr. spomladi ali pa takoj po košnji. Nato pa vodo spet odpeljemo. Tako dobi tlo potrebno vlago in trave morejo bujno uspevati. Na drugi strani pa spet voda ne zastaja

ob začetku poletja se po naših travnikih prelivajo vse mogoče barve v največji živahnosti, le zelene barve je malo. Vse to je znak, da uspevajo na travniku mnogovrstne rastline, le tiste, ki dajejo najboljše krmo, to je trave na travniku manjkajo. Ne samo razne enoletne rastline so razširjene kot plevel na travniku, tam dobimo tudi razne trajnice, ki ovirajo razvoj koristnih trav. Travnik ima večkrat res skoraj po krivici svoje ime, ves je preraščen s številnimi malo vrednimi rastlinami, le trav manjka.

Na travnikih in pašnikih uspevajo večkrat prav bujno jelše in vrbe. Pa na travnikih jih še vsako leto dvakrat pokosi kosa, na pašnikih pa skoraj neovirano uspevajo. Živali ne žrejo rade vršičkov jelše in vrbe in se morejo zato ravno tako kakor tudi strupene rastline, ki se jih živali izogibajo, bujno razvijati. Iz korenin jelše in vrbe poganjajo vedno novi poganjki, pa tudi iz odpadlega semena se razvijajo vedno nove rastline, ki se tako vedno bolj košatijo na travniku.

Ako pokosimo te plevelne rastline na travnikih, predno je še dozorelo seme, preprečimo, da bi te škodljive rastline zavzemale na travniku vedno večje površine in bi ovirale rast trav. Ako pa te plevelne rastline pokosimo šele v jeseni, ko je seme že dozorelo in ko so si nabrle korenine še mnogo snovi za rast novih pogankov, takrat pokosimo pač ostarele rastline, toda s tem smo zatrli le malo plevela. Nato pa se spomladi čudimo, odkod toliko plevelnih rastlin, ko smo jih vendar v jeseni pokosili. Zamudili pa smo za zatiranje plevela najugodnejši čas in v prihodnjem letu bo zatiranje plevela zahtevalo toliko več dela.

2. Gnojenje travnikov

Travniki in pašniki, ki jih nezadostno ali pa sploh ne gnojimo, ne morejo seveda nikoli dati toliko krme, kakor pa bi jo s te površine lahko in tudi morali dobiti. S košnjo odvezemamo travniškemu tlu leto za letom veliko količino hranilnih snovi, teh snovi končno v zemlji zmanjka, zato jih moramo nadoknaditi, ako hočemo, da količina krme s teh travnikov ne pojema vedno bolj. Travnikom moramo zato gnojiti z naravnim, to je hlevskim gnojem. Tega pa navadno nimamo dosti in zato moramo dodajati še umetni gnoj. — Na pašnikih moramo od časa do časa in to najboljše ob vlažnem vremenu razgrebsti živalske odpadke. Ti odpadki so zelo dober gnoj za pašnik, ako jih razgrebemo, ako pa ostanejo na istem mestu, se tam zaradi preobilnega gnojenja razvijejo le nekatere vrste rastlin in živali trave na teh mestih ne popasejo. Ako je le mogoče, gnojimo travnikom in pašnikom tudi z gnojnico. Seveda je pa zato predvsem važno, da imamo pravilno urejeno gnojišče in gnojnično jamo in da z gnojem in gnojnico pravilno ravnamo.

V vsakem gospodarstvu je vedno polno raznih odpadkov. Ako te odpadke zbiramo na kompostnem kupu, imamo leto za letom naravnost izredno gnojilo za naše travnike. Po gnojenju s kompostom razvijajo travniške rastline zlasti nove poganjke, vsled česar postane travniška ruša zelo gosta. — Travniki ne uspevajo dobro brez apna, ki veže predvsem razne kisline v travniškem tlu. Posipanje apnenega prahu je tudi neobhodno potrebno, da dobimo seno, ki vsebuje dosti apna, kar zopet prepreči kostolomnost in mehkostnost pri živini.

3. Sušenje

Na kakovost sena in s tem na število živine v hlevu vpliva v veliki meri tudi čas košnje. S košnjo moramo pričeti, ko je večina trav v cvetu. Takrat dobimo namreč kakovostno prvovrstno in lahko prebavljivo seno. Čim pozneje začnemo s košnjo, tem manj vredno je tako seno in živali, ki jih krmimo s takim senom, nam nikdar ne morejo dati one količine mleka, ki bi ga lahko dale pri dobri krmi. Tudi rast mladih živali tako seno preje ovira kakor pa pospešuje, živali zaostanejo v rasti.

Premalo se zavedamo, kako velik vpliv na kakovost in na vrednost sena ima sušenje. Le pri lepem, suhem vremenu dobimo seno, ki vsebuje še skoraj vse hranilne snovi. Vsak dež pa te snovi izpere. Zato bi bilo pravilno, da sušimo na tleh ob suhem in vetrovnem vremenu, drugače pa v kozolcu, na ostrveh in drugih podobnih napravah. S tem preprečimo velike izgube zlasti beljakovinskih, to je najdragocenejših hranilnih snovi.

Ako premislimo, koliko smo te tri glavne točke pri pridobivanju krme vpoštevali, bomo videli, da moremo še mnogo napraviti pri zbolšanju travnikov in pašnikov, da moremo povečati količino krme z dobrim gnojenjem travnikov in pašnikov in da moremo končno še zelo zmanjšati izgube pri pravilnem sušenju sena. Vse to pa nam bo pripomoglo, da bomo dobili z istih površin več in boljše seno ter da bomo na istih pašnikih imeli več paše. To pa nam bo omogočilo, da bomo povečali brez veliko večjih izdatkov število živine v hlevu.

Vse poljedelske stroje, parilnike, kakor tudi električne, bencinske in Diesel-motorje dobite po originalnih tovarniških cenah pri

Maks Trauner

PLIBERK - BLEIBURG

Ogled na celovski razstavi v trgovski akademiji - na dvorišču

Gospodinjsko delo v avgustu

Ker so zdaj precej vroči dnevi, se hočemo danes pogovoriti o najvažnejšem delu, ki naj ga gospodinja vrši na vrtu. Ne vem, ali naj postavim okopavanje ali zalivanje na prvo mesto. Pa govorimo najprej o zalivanju!

Bolje sploh ne zalivati kakor pa nepravilno. Če že zalivamo, potem storimo to temeljito. Koreninice rastlin stazajo svoje male sesalke v koreninah v ono smer, iz katere vlaga prihaja. Pri suhem vremenu so te koreninice navzdol obrnjene, ker rastlina poskuša iz talne vode dobiti potrebno vlago. Pri trajni suši si rastlina še vedno sama pomaga. Če pa hoče dobra vrtnarica pomagati, tedaj naj to stori pravilno in dobro. Zalivati mora tako, da pride voda do najspodnejših koncev drobnih korenin. Če pa zaliva le površno, potem nastane v koreninah prava revolucija. Naenkrat se obrnejo vse doslej navzdol obrnjene koreninice kvišku, stvorijo se nove, ki hočejo seveda tudi vse piti. Če pa je bila množina vode premajhna, tedaj je tudi veselje korenin le kratkotrajno. Te drobne sesalke so kmalu obsojene k nedelavnosti ali k smrti, ki jih zadene zaradi izsušenja. Na ta način vidimo, da površno zalivanje rastlini več škoduje, kakor če bi se jim sploh ne prilivalo.

V hudi in dolgotrajni suši je treba prilivati tudi sadnemu drevju. Tu moramo paziti, da je treba prilivati tako daleč od debla, do kamor segajo veje, kajti kakor daleč segajo nad zemljo veje, tako daleč se pod zemljo raztezajo korenine. Zato je zelo pripravno, ako si napravimo v tej oddaljenosti kolobar okoli in okoli in to zlasti tedaj, če zalivamo z gnojnico.

V vročem poletju, ko vse rastline usihajo, moremo s pravilnim in rednim temeljitim zalivanjem na domačem vrtu donos zlasti pri grahu, fižolu kar podvojiti. Če opazimo kako sadno drevo, ki je zelo cvetelo in že začelo nastavljati sadeže, pa mu naenkrat začno ti odpadati, je to znamenje, da ga tare suša in v tem slučaju dobra vrtnarica ne sme držati rok križem.

Zapomniti si moramo, da je najboljše zalivati zvečer. Ena škropilnica vode zvečer je toliko vredna kakor dve zjutraj. Dobro je tudi, ako prav pogosto malo okopljemo, da potem voda ne odteka po stepeni zemlji.

Okopavanje je polovica gnojenja. Če je zemlja okopana, potem more vlaga iz zraka kaj lahko koristiti zemlji. V zemljo vsihajoči zrak pa nosi s seboj tudi mineralne snovi ter jih presnavlja in končno tudi z dežjem pridejo v zemljo vse za rastline potrebne hranilne snovi. Važno je torej, da z okopavanjem zemljo rahljamo in drobimo. Druga korist okopavanja pa je ta, da izpodkopljemo tudi plevel, ki jemlje zemlji vse hranilne in redilne snovi, ki bi prišle koristnim rastlinam v prid.

V avgustu začnemo obirati že prve paradižnike. V naših krajih paradižnikov ne gojimo tako in toliko kakor v južnih krajih. To pa zaradi tega, ker ne znamo ali prav za prav nočemo paradižnikov uporabljati. V kuhinji moremo paradižnike na najbolj različen način pripraviti. Moderna kuhinja nudi k vsakemu obedu te sadeže tudi surove. Zlasti za zajtrk in večerjo. Kaj priljubljeni so tudi k malici poleg surovega masla in kruha. Zelo radi uporabljamo paradižnike cele ali razdeljene za okras namiznih pladnjev. Dalje je iz surovih paradižnikov zelo okusna solata. Treba je razrezati na štiri dele ali tudi na rezine, osoliti, pridjati popra in čebule ter kisa in olja. Mnogi jih tudi radi jedo s kislometano. Zelo okusen je tudi paradižnik k postavljenim jajcem. Paradižnikova polivka je sploh znana. Kot dodatek k vsakrni juhi je paradižnik nena-domestljiv. Takih in podobnih uporab paradižnikov je z eno besedo brez števila.

Pri količkah dobri letini ne smemo pozabiti, da shranimo paradižnike tudi za zimo. To napravimo lahko na več načinov, pri nas sta v navadi tekoči in gosti. Pa tudi sadeži, ki pozno v jeseni ostanejo še zeleni in čisto drobnji, se dajo s pridom porabiti. Za te nastopno navodilo: Zrežemo jih in jih kuhamo v kisu in belem vinu vsakega enaki del ter pridenemo nekaj začimb (nekaj celinega popra, nageljnovih šibic) ter pustimo čez noč stati v tej tekočini. Zjutraj jih pobereemo s cedilom iz tekočine ter jih kuhamo v razpuščenem sladkorju, nekako pol kilograma paradižnikov in tri osminke kg sladkorja. Sadeži se ne smejo popolnoma razkuhati. Spravljeni in dobro povezani v kozarcu ostanejo kakor druga marmelada, vendar je ne smemo uporabljati toliko kakor drugih vrst, ker je zelo redilna. Sploh pa si vsaka gospodinja sama še lahko poizve podobnih načinov priprave in shranjevanja paradižnikov, lahko pa tudi sama nekoliko poskusi, kako bi se dalo še drugače narediti.

IZGLEDI DOBRE ŽETVE V EVROPI

Poljedelsko ministrstvo Združenih držav poroča v svojem mesečnem poročilu o stanju žetve v Evropi, da so izgledi vključ topoli suši v zahodni Evropi še precej ugodni.

V zahodni Evropi so pridelki pomladske setve občutili kratko dobo močnejše suše v juniju, kasneje padli dež pa je zboljšal položaj. Zorenju in žetvi zimske setve ter košnji sena pa je doba suše koristila.

BERKEL TEHTNICE
glavno zastopstvo
WILHELM GLOKKE
CELOVEC - KLAGENFURT
Sponheimerstrasse 3

Leta 1923 je GLOKKE, eden od prvih izdelovalcev tehtnic na kazalce, pomagal uvesti ime BERKEL kot simbol kvaliteten tehtnic.

**Goliath
Hammermühle**

nepogrešljivi pomočnik poljedelca je na ogled na celovski razstavi v trgovski akademiji na dvorišču

Vsak čas pismena naročila in prospekti

Dionys Oberlojer
Lienz, Schweizergasse 42

na travniku, tlo se more osušiti in ni nevarnosti, da bi se začele tvoriti v tlu razne kisline, ki so za razvoj dobrih krmilnih rastlin naravnost strup. Te kisline vplivajo namreč, da s takih travnikov kmalu izginejo dobre trave in se polagoma tja naselijo le kisle, to je manj vredne trave.

Ako opazujemo naše travnike, bomo videli, da je večina travnikov izredno zapleveljena. Proti koncu spomladi in

Koroško deželno gospodarstvo

Dober gospodar vodi o svojem gospodarstvu zapiske, iz katerih more koncem gospodarskega leta videti, kako je gospodaril in more po tem tudi spremeniti, mogoče tudi izboljšati svoje gospodarstvo za naslednje leto. Trgovci, obrtniki, industrijalci, denarni zavodi itd. morajo zaradi odmere davkov voditi knjige, iz katerih more finančna oblast ugotoviti donosnost podjetja in po tem tudi odmeri davke. Davke pa plačujejo po posebni odmeri tudi osebe in podjetja, ki ne vodijo ali ki vsaj niso obvezna voditi poslovnih knjig, kakor n. pr. kmetje. Davka skoraj nikdo rad ne plačuje in se površnemu plačevalcu davkov dozdeva včasih, da je plačevanje davkov nekako odveč, celo o krivičnem predpisu davkov včasih govorijo.

Pri tem, ko davkoplačevalci predpis davkov kritizirajo, se večkrat niti ne zavedajo, da so davki vedno bili in vedno bodo, dokler bo obstajala javna uprava, ki mora za svoj obstoj tudi dobiti nekje potrebne dohodke. Javna uprava — občina, dežela, država — je pri vsaki urejeni družbi predpogoj. Davkoplačevalcu javna uprava v širšem smislu ravno tudi z njegovimi prispevki zagotavlja obstoj in varnost ter možnost dela.

Drugo pa je seveda vprašanje, kako javna uprava in njena podjetja z davki gospodarijo. Davkoplačevalec ima pravico, da nekako nadzoruje upravljanje in uporabo davkov. Ker pa seveda sam tega ne more, delajo to v njegovem imenu in za njega deloma poslanci (občinski odborniki, deželni in državni poslanci ter stanovski zastopniki), deloma pa posebne uradne ustanove. Tako nadzirajo upravo občin posebni uradi pri deželni vladi in upravo dežel nadzoruje vrhovni računski urad (Oberster Rechnungshof) na Dunaju. Uradi, ki nadzirajo denarno poslovanje občin in dežel, pa tudi države, seveda ne smejo in ne morejo biti strankarsko sestavljeni, biti morajo nepristranski, ker bi bili drugače v resnici nepotrebni. Taki pristranski nadzorni uradi morejo biti le v avtoritarnih državah — fašizem, nacizem in danes komunizem —, v pravilno demokratsko urejenih državah, pa so ti uradi nad strankami in vsaka stranka zato tudi veljavnost poročil teh uradov priznava.

Prejšnji teden je zboroval koroški deželni zbor in je bilo na dnevnem redu tudi poročilo o obračunu za leto 1947. Koroška dežela je zahtevala in dobila leta 1949 skupno 39.700.000 šilingov davkov. — Pred 50 leti je znašal deželni proračun le 1.000.000 goldinarjev. Res je, da je od takrat vrednost denarja zelo padla, tudi je resnica, da se je delokrog deželne vlade od takrat tako razširil, da moremo takratne potrebe komaj še primerjati z današnjimi.

Zanimivo je, kako so sprejeli poročilo vrhovnega računskega urada v deželnem zboru. Gotovo je, da nikdo ne more temu poročilu očitati, da je pristransko; saj je to poročilo o gospodarstvu deželne vlade v letu 1947 sestavil nekdo, ki ni član ne socialistične, ne ljudske in še manj komunistične stranke. Političnim strankam včasih očitajo, da so se sporazumele pod geslom: „Ne stori mi nič in jaz ti ne ugovarjam.“ Državni računski urad pa govori brez ozira na levo in desno in ta računski urad kritizira „davke požirajoče naprave“. Seveda v današnjem predvolivnem času te ugotovitve vrhovnega računskega urada druga stranka v deželnem zboru, to je ljudska stranka, — kar je nekako umevno — izrablja za sebe.

Vrhovni računski urad kritizira predvsem takozvani urad za načrtno gospodarstvo, ki zahteva za sebe velike izdatke, ni pa videti nikakih uspehov. Urad obstaja, toda stanovanj n. pr. primanjkuje še vedno bolj, mesto je še vedno polno razvalin. Gotovo je resnica, da je v Celovcu nekaj začetih stanovanjskih zgradb, ki danes razpadajo in noče nihče prevzeti odgovornosti za to. Te stavbe so začeli graditi nacisti in danes se vsi izgovarjajo, da je to nemška lastnina, o kateri usodi še ni nič odločenega. Gotovo pa je, da teh stavb ne bo mogel nihče odnesti iz dežele in morejo priti

zato v korist le domačemu prebivalstvu. Takih primerov je še več.

Opozicija — pri tem ne vpoštevamo komunistične opozicije, ki načeloma vse kritizira —, v deželnem zboru je kritizirala tudi nove strojne postaje na deželi. Te postaje naj bi pomagale malim kmetom, ki si ne morejo sami nabaviti kmetijskih strojev. To so nekake kmetijsko-strojne zadrage. Opozicija odklanja te postaje, ker „so samo v prilog ene stranke in ker je za te stvari mero-dajna že kmetijska zbornica, ki razpolaga tudi s potrebnim denarjem.“ Nam se zdi, da so te kmetijsko-strojne postaje nujno potrebne, le pravilno morajo biti urejene in vodene. Ako je imela kmetijska zbornica v ta namen potrebne vsote v svojem proračunu, je samo škoda, da teh postaj že preje niso ustanovili. Ker živimo v demokratsko urejeni državi, bodo imeli gotovo velik vpliv na vodstvo teh kmetijsko-strojnih postaj kmetje sami in ne bodo te postaje — kakor v državah „ljudske demokracije“ — le en korak na poti do kolektivizacije podeželja. Prepričani smo, da je pri nas vsak tak strah popolnoma neopravičen.

Opozicija je v zvezi s poročilom vrhovnega računskega urada kritizirala tudi namestitev učiteljev. Zdi se nam, da neopravičeno, ker so grehi včasih na obeh straneh. Je pa seveda vprašanje ljudskošolskih učiteljev povsod na svetu eno najbolj kočljivo in skušajo zato rešiti to vprašanje na razne načine, do idealne rešitve pa še niso prišli. Še posebej je to vprašanje kočljivo na Koroškem, ker poleg popolnoma strankarskega vidika mogoče včasih nujno vplivajo še drugi vidiki. Saj mora učitelj na Sp. Koroškem biti tudi sposoben poučevati na dvojezičnih šolah. Da bi pa „učitelje nameščali in povšeivali, a da ni otrok, ki bi jih poučevali,“ takih primerov najbrž ne bo veliko. Več pa je slučajev, da bi bilo nujno potrebno večje število učiteljev, pa je na dvorazrednicah le en sam učitelj, na trirazrednicah sta le dva in na štirirazrednicah so le trije učitelji. Zato bodo gotovo le zelo izjemni primeri, da bi bili, kakor trdi opozicija, „nameščeni učitelji le zato, da dobijo plačo“.

Veliko kritiziranja povzročajo tudi razmere v glavni bolnici v Celovcu. Ne

bomo preiskovali, koliko so te ostre besede opravičene, gotovo bo nekaj na tem resnice, četudi je na drugi strani resnica, da so prizadeli veliko škodo bombni napadi med vojno, nato pa še zasedba po partizanskih oddelkih koncem vojne. Gotovo je tudi resnica, da so zdravniki v celovski bolnici vse pohvale vredni in je tudi gotovo, da velika večina nameščenec v bolnici pošteno dela. Brez ozira na strankarsko pripadnost pa bi bilo treba odpustiti v tako važnem zavodu, kakor je bolnica, vse zanikrne in nezmožne ljudi, ako so že bili brez potrebne kvalifikacije nastavljeni. (Tako večkrat slišimo od prebivalstva kritiko, češ da se zlasti nekateri izmed strežniškega osebja premalo zavedajo odgovornosti, ki jim je poverjena z oskrbo bolnikov.)

Če vrhovni računski urad ugotavlja nepravilnosti in te razmere kritizira, bi bilo seveda nujno potrebno, da vzame vlada to kritiko kot resno izrečeno in poizkuša nepravilnosti čimprej odpraviti. Vrhovni računski urad nepravilnosti namreč le ugotavlja, nima pa sam oblasti ukazovati in ne more sam nepravilnosti popravljati. To more le vlada, ki pa mora zahtevati od uradništva in nameščenstva zmožnost, strokovno znanje in predvsem strogo nepristranost ter zavest odgovornosti in prave ljubezni do bližnjega, ki je v tem slučaju bolnik, res potreben nege in ljubeznivosti.

Res je, da se ljudstvo politično deli v stranke in vseh ljudi ni mogoče po mišljenju uniformirati. To poizkušajo doseči le v državah „ljudske demokracije“. Tudi uradnik ima popolno pravico biti član ene ali druge stranke in sme do gotove mere tej stranki tudi služiti. Toda vse to le kot navaden državljan. V uradu in pri uradnih poslih pa sme biti javni uradnik le uradnik. Tu ni več zasebnik, služiti mora skupnosti in vsako strankarstvo bi se moralo temu umakniti oziroma podrediti. Komur je stranka v deželi prave demokracije več kot skupnost, ta je upornik in ta ne spada na to mesto. Nihče namreč ne more služiti dvema gospodarjema.

Gotovo je ravno pred volitvami težko delati v javni upravi red. Vendar pa bi gotovo vse prebivalstvo, ki plačuje davke, pozdravilo vsakega, ki bo uvedel s trdo, pa pravično roko red v državno, deželno in občinsko upravo. Vse pa po načelu: Delaj v javno korist, vse drugo se mora temu podrediti!

NAS ZDRAVNIK:

O krvnem pritisku

(Nadaljevanje in konec.)

Hipno naraščanje krvnega pritiska povzroča navadno bolečine, kakor pri takozvani „angini pectoris“, ali pa glavobol, bolečine v trebuhu in še druge razne težave. Tako stanje imenujemo žilno krizo (Gefäßkrise). Vzrok je nagla sprememba v majhnih žilah-dovodnicah ali arterijah. Znani so pa tudi slučajni s pritiskom čez 250 brez vsakih posebnih težav od strani bolnika. V slučaju padanja pritiska pa taki ljudje občutijo svoj znižan pritisk celó neprijetno!

Daljši potek te bolezni lahko dovede do poapnenja žil-dovodnic ali arterioskleroze, kakor jo tudi imenujemo, posebno v ledvicah, kjer začne razpadati ledvično tkivo, vsled česar je delovanje ledvic vedno bolj oteževano in zmanjšano. Ledvice ne morejo več izločevati strupenih tvarin iz telesa, kakor je to njihova naloga in radi tega pride lahko do zastrupljenja seči ali uremije. Pri nekaterih nastopi omehčanje in tudi krvavljenje v možganih, nekateri spet podležejo oslavitvi srca.

To so posledice, do kojih pride večsah previsoki krvni pritisk. Imamo pa na drugi strani zopet nad 80 let stare ljudi, ki so preboleli to bolezen visokega pritiska, ki pa se jim je polagoma spet znižal.

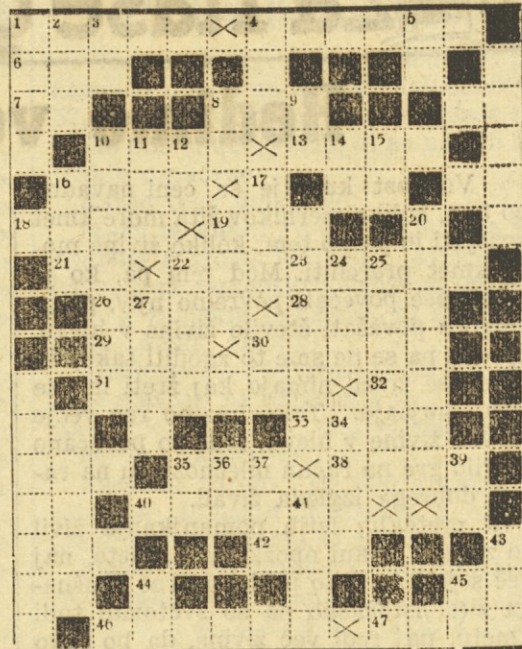
Kako pa naj živi bolnik z visokim pritiskom? V glavnem je važno, da ima zmerno prehrano brez večje količine soli. Tudi količino pijače ali drugih tekočin je treba znižati, predvsem kavo, alkohol, posebno pa žganje ter nikotin. Tudi način življenja mora biti zmeren,

brez vznemirjenosti in preobloženosti s poklicnim delom. Ne pretiravati s športom ali s težjimi telesnimi vajami, kar si lahko privoščijo mladeniči, ne pa star človek! Hrana naj bo mešana, predvsem je priporočljiva zelenjava in sadje in ne preveč mesa! Stolica naj bo redna! Od zdravljenja je najboljše brom ali pa baldrian, proti zastajanju seči „diuretin“, v splošnem pa jodovi preparati, kar pa mora določiti edino le zdravnik. Ta zdravila pridejo v poštev seveda šele tedaj, ako so težave stanovitne, trajajoče!

Ker smo mnogo govorili o visokem, bo treba spregovoriti tudi o nizkem krvnem pritisku, ki ga najdemo pri nekaterih ljudeh. Navadno znaša nekaj pod 100. Opazimo ga pri hitro potekajočih kužnih boleznih, pri slabi funkciji nekaterih žlez, pri jetiki, pri večji izgubi krvi in slabotnem krvnem obtoku.

Kakor imamo prirojen visok pritisk, tako imamo tudi prirojen nizek pritisk. Taki ljudje imajo navadno ozko telesno rast, ozka prsa, ohlapno mišičevje in nekoliko nagubano kožo. Nazunaj so bledičasti, suhljati in nagibajo k zgodnjemu staranju. Radi tožijo, da so hitro utrujeni in da imajo neredno bitje srca, glavobol ali omotico. Pri posameznih se pojavlja včasih tudi nezavest. Roke in noge so jim pogosto hladne, potijo se že pri najmanjšem naporu. Stolica je navadno trda ali pa zopet premehka. Taki ljudje morajo dobivati zdravila, ki telo krepijo, kakor n. pr. arzen in fosfor, železo in pa pred-

Križanka „Za nekaj minut“

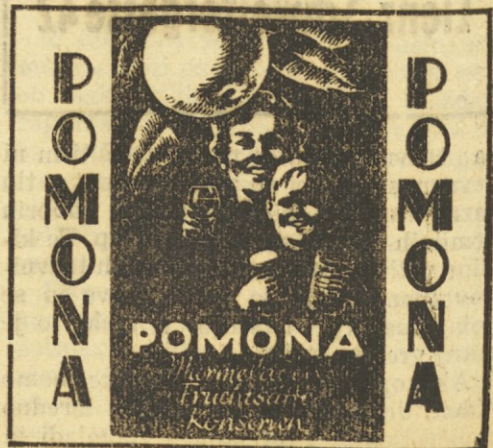
Besede pomenijo:

V o d o r a v n o : 1 posoda; 4 domača mlekarica in vprežna žival; 6 ruska reka; 7 oblika pomožnega glagola; 8 strupena žuželka; 10 preprosto hitro prevozno sredstvo; 13 vodna žival; 16 domač, šaljiv izraz za žensko; 17 kraj čudeža iz sv. pisma; 18 vojaški oddelek; 19 kratica utežne enote; 21 kazalni zaimek; 22 lepa roža z rdečimi cvetovi; 26 moško ime; 28 nevestina oprema; 29 del besede „obleka“; 30 znamka čistilnega sredstva; 31 pogorje v Grčiji, znano po borbah; 32 kratica za „vnanji“; 33 reka in kraj na Koroškem ter istoimenska reka na Dolenjskem; 35 sladkovodna riba; 38 skupina ptičev; 40 kuhinjski predmet; 42 kralj zveri; 45 veznik; 46 domač meseni praznik; 47 domača žival mlekarica.

N a v p i č n o : 1 poljedelsko orodje; 2 „zrcalo duše“; 3 kazalni zaimek; 4 domača perutnina; 5 pritrdilnica; 8 dva enaka samoglasnika; 9 naplačilo; 10 seznam, popis; 11 dvojica, dva skupaj; 12 pevska nota; 14 veznik; 15 označka za prvine barij; 16 del rastlinskega stebelca; 17 travniška žival; 19 sla, pohlep; 20 druga beseda za skalovit; 22 italijansko ime za istrsko mesto Pulj; 23 poset, prihod v goste; 24 prislovno določilo; 25 vrsta zemlje; 27 reka v Španiji, ob katere kolenu so se vršile hude odločilne borbe v državljanski vojni; 30 kakor pri 7 vodoravno; 34 neke barve; 35 kakor pri 7 vodoravno; 36 del kolesa; 37 glasbena lestvica; 39 igralna karta; 41 nebogljn otrok; 43 pogosto žensko ime; 44 prihodnjik; 45 predlog z 2. sklonom.

vsem razne hormone, kar vse določi zdravnik. Še poprej pa je treba telo utrjevati, kar je posebno priporočljivo pri mlajših ljudeh. Vsakdanje utrjevanje oziroma drgnjenje telesa s hladno vodo, ki naj bo kratko, je zelo koristno; enako tudi prijetno-tople kopeli, nikakor pa ne hladne! Ako želoдец prenese, naj bo hrana krepka, poleg majhnih količin mesa mnogo zelenjave, sadja, masla in medu, a kot pijača naj služijo sadni sokovi, ki imajo v sebi še mnogo vitaminov, kakor je takozvano „tekoče sadje“.

dr. —c —r.

Izpod domače lipe

(Kakor do sedaj, objavljamo tudi danes na tem mestu pisma naših čitateljev z dežele, ki izražajo njihova osebna mnenja in uredništvo nikakor ne odgovarja za vsebino.)

OTOK OB VRBSKEM JEZERU

Lepi poletni dnevi so letos v avgustu, skoraj prevroče je v Celovcu, dopust imam, pa sem se napotil na Vrbsko jezero. — Tujska sezona je na višku, tujške sobe so vse zasedene in precej gostov so morali lastniki hotelov odkloniti. Kljub temu pa se pritožujejo lastniki hotelov in gostiln, da letos ne bo pravega zaslužka, ker ni bilo meseca junija in še začetkom julija predsezone in vse kaže, da tudi poznejše sezone ne bo. Vse tujski promet se je zgostil v drugo polovico meseca julija in na mesec avgust. Tujci so večinoma domačini, Nemci seveda ni, tudi ne Čehov in Madžarov, katerih je bilo ob tem času največ v letoviščih ob Vrbskem jezeru; je pa nekaj Italijanov, Švicarjev in Francozov.

V nedeljo sem bil spet na jezeru, pogledal sem na lepi naš Otok. Prejšnja leta je bilo ob nedeljah vse polno izletnikov na ladjah, letos pa so ladje nekatere prazne. Zakaj? Gostilničar mi to pojasnjuje: „Celovčanov ni.“ In zakaj jih ni? Vozni listek za ladjo do Otoka stane tja in nazaj 7 šilingov. Če se pelje tja štiričlanska družina, je to 28 šilingov. To pa je šele prevoz na Otok! Zato so odposlali, kakor je pripovedoval gostilničar, zastopniki Otoka odposlance v Celovec, ki so zahtevali, naj se voznina zniža. Saj se danes šest ljudi skoraj ceneje pelje z avtotaksijem do Vrbe kakor pa s tramvajem in z ladjo do Otoka. Celovčani pa so odgovorili, da domačini dobijo znižano voznino, tujci pa naj plačajo celo voznino. Otočani so sicer opozarjali, da bodo pač ladje vozile prazne, toda uspeha niso imeli in danes res ladje vozijo skoraj prazne.

Na Otoku smo šli k „Pirkerju“, v nekdanji skoraj najbolj slovečo gostilno ob jezeru. Godba je igrala in sicer dobra godba, ne kaki „piskači“. Gostov pa ni in ni, nič več jih ni kot nedeljsko popoldne kje na deželi v gostilni, kjer ni plesa. Ni gostov, ki bi prišli z družino in bi hoteli ter mogli kaj izdati za izborni sladoled, za dobro kavo in za svinjino. Gosti še nekaj malega pijejo, največ pivo, do jedi pa nekako ne čutijo nobene potrebe. In tako je bilo na dan, ki je bil izredno lep, mil in vabljen, kakor jih je tudi na Vrbskem jezeru le malo v letu.

OD VRBE DO CELOVCA

Športne prireditve na Vrbskem jezeru so končane. Še zadnjo nedeljo ob

koncu teh prireditev, ki so letos zelo dobro uspele, so ljubitelji športa in narave temeljito izrabili. Celovec je to nedeljo postal po številu prebivalstva nekak mala vas, okolje jezera pa veliko mesto. Vse ulice in ceste po Celovcu so bile zlasti popoldne skoraj prazne, zato pa so oživele ceste okrog jezera.

Športne prireditve so letos zelo lepo uspele in so lahko zadovoljni prireditelji, pa tudi udeleženci, povrh pa še hotelirji in lastniki drugih gostinskih obratov med Celovcem in Beljakom. Da so prireditve tako uspele, je deloma zaslug prirediteljev, ki so se res potrudili, zaslug pa je v veliki meri tudi lepega vremena.

Tudi ladje, ki zaradi razmeroma visoke cene nimajo ravno preveč potnikov, so bile v nedeljo ob zaključku športnih prireditev celo polne in pozno v večer dobro zasedene. Od Vrbe do Celovca se je na raznih postajah nabralo toliko izletnikov, da je na pr. „Helios“ pripeljal skoraj prenapolnjen do postaje Celovec-jezero. Voznja je bila zvečer, ko je prihajal večerni hlad, izredno lepa in prijetna ob polnem luninem siju. Ko pa je „Helios“ prisopihal v „luko“, je nastal na ladji naenkrat nered. Za take slučaje, ko je ladja polna, naj bi ravnateljstvo plovbe po jezeru določilo posebne reditelja.

Pred pristankom ladje so namreč vsi izletniki drveli na ono stran ladje, kjer bo položen most za izstop na suho. Kakor da bi zadeli tombolo oni, ki bodo prvi na suhem, tako so vsi hiteli, da bi bili prvi. Nujna posledica tega je bila, da se je ladja nagnila za dober meter na eno stran, ker je bila pač preobtežena. To ne bi smelo biti dovoljeno, ker je bila nato spet nova nevarnost pri izstopu z ladje. Četudi smo živeli še vsi nekako v športu, vendar je preveč zahtevano, da naj bi vsi postali pri odhodu ladje plavalni športniki, tudi invalidi z eno roko ali nogo ter starčki v visoki starosti. Brez precej izdatne pomoči je bilo skoraj nemogoče dospeti na breg. Kaj k takemu ravnanju pravijo tujci, si lahko mislimo; domačini, se zdi, take „športne prireditve“ še nekako mirno prenašajo.

Prihodnje nedelje do Male gosposnice bo vedno veliko število romarjev, ki bodo prihajali na Otok. Naj bi ravnateljstvo plovbe po jezeru vsaj za take prilike, ko so ladje polne, skrbelo za red

na ladjah, da se ne zgodi po nepredvidnosti kaka večja nesreča.

RINKOLE

Letošnje cerkveno „žeganje“ smo opravili prav slovesno. Imeli smo slovesno sv. mašo, vreme pa je bilo tudi naklonjeno in je bila udeležba pri obhodu s sv. Rešnjim Telesom naravnost velika, kar moramo posebej s pohvalo omeniti. Slovesnost je še posebej povzdigovalo krasno petje, ki ga je pri vsej slovesnosti vodil prof. Silv. Mihelič. Izrekamo mu zato prisrčno zahvalo za veliko požrtvovalnost, saj je prihitel na našo cerkveno slovesnost iz Šmarjete pri Velikovu.

Nekaj izredno slovesnega je bila popoldanska služba božja, kjer so štiriglasno pred oltarjem peli lavretanske litanije. — Iskrena hvala vsem gg. duhovnikom, dijakom in pevcem, ki so pripomogli, da smo naš letošnji cerkveni praznik praznovali tako slovesno.

LOČE

Češnje spadajo brez dvoma med žlahno sadje. Letos so sijajno obrodile. Škoda, da je bilo ob zorenju preveč dežja, ki je povzročil naglo propadanje. Češnje so nam že od nekdaj prinašale lepe denarce, pa tudi znatno prispevajo k naši prehrani. Zato smo ob času zorenja nemalo v skrbeh zanje, ker so postavljene ponočnim sladkosnedežem.

Skoraj 10 let nismo imeli skrbi, kam s češnjami. Letos pa smo že morali vpreči in v Beljak z njimi. Časi se pač spreminjajo že od nekdaj in posebno tudi še od takrat, ko sta Adam in Eva živela srečno v raju. Takrat je zli duh čepel v obliki dolge kače na drevesu s posebnim namenom, medtem ko sedaj bdi tam žaromet z namenom odganjati ponočne ljubitelje sladkih sadežev. Žaromet ni slaba iznajdba, ima le to slabost, da ranega mimoidočega gosta spravi v zadrego, ko mora ves zbežan ugotavljati: „Joj, joj, lejte, al' bo riesen sodni den, ko sonce na severu gor gre?“

REMŠENIK PRI ŽEL. KAPLI

Po dolgem času se moramo še mi oglasiti v „Koroški Kroniki“. Vreme imamo letos prav lepo in smo res lahko zadovoljni z njim. Še v naših višinah žita zato letos lepo zorijo in kažejo res dobro. Čeprav smo precej visoko v planinah, smo že vsi pokosili, dobili smo prav lepo krmo in tudi dosti je je bilo.

V nedeljo 31. julija smo imeli žeganje pri Sv. Marjeti, ki že dolgo ni bilo tako dobro obiskano, kakor je bilo letos. Kakor pa je že nekaka pridobljena pravica fantov, ki pridejo na žeganje, so se tudi letos malo „zlasali“. Bilo pa ni ravno hudega, nekaj udarcev je padlo, končno sta se še dva zoba zamajala; zobni tehnik bo imel nekaj dela in pa sodnik bo razsodil, kdo bo plačal račun,

zadeva bo za letos, urejena in spet se bomo lahko pripravljali na drugoletno žeganje.

Zelo lepo je, da se večina prebivalstva pripravlja vsako leto na cerkveno žeganje tudi z duhovno obnovo, kar je tudi namen teh cerkvenih praznikov in slovesnosti. Zato ni pravilno, da poizkušajo nekateri — k sreči je število teh zelo malo — izrabiti cerkvene praznike samo za veseljačenje in popivanje. Iz vsega tega nastanejo končno spori in pretepi ter včasih celo poboji. Zato bi bilo zelo priporočljivo, da bi poizkušali šumne zabave s plesom na dan cerkvenih žeganj čim bolj omejiti in te zabave naj bi tudi ne trajale tako pozno v noč.

SPOMINSKI KRIŽ NA PEČI

Lani 9. avgusta nas je zadela strašna novica: Foltej se je ponesrečil na Peci. Valentin Kaiser, p. d. Oštermannov iz Večne vasi, je dokončal 7. gimnazijo. Po večem žeganju je šel s prijateljem na Peco, v varstvu katere je preživel svojo mladost. Ko pa je v pečinah nabiral planinke, ki so se v borbi za obstanek skrile v najbolj nedostopne skale, se mu je odtrgala skala in v prepadi je obležal mrtev. Ne samo za njegove domače, ampak tudi za nas vse ki smo ga poznali, je bila ta nesrečna smrt hud udarec. Zakaj Foltej je bil fant, da malo takih, plemenit, idealen, dober, vedno vesel in pogumen. Veliko je obetal in bil je že odločen, da gre po maturi v semenišče, da postane duhovnik Gospodov in pastir svojemu narodu.

Tak fant že zasluži spomenik. Postavili smo mu ga, njemu najbolj primerne v kakršnega bi si gotovo tudi sam želel: sv. križ na vrhu Pece. Na obletnico smrti smo imeli v Večni vasi tri sv. maše, nato smo se Večani, Globaščani, Šmihelčani in dijaki odpravili na Peco. Rinkole so častno zastopali Kvančnikov oče (Sadjak) in s tem pokazali, da je stari rod krepkejši, saj si nobeden ni upal gori. Pa kako so hodili — seveda stari lovec. Posebno pohvalo zasluži veški mežnar Žorž, ki je kljub bolehnosti s svojim velikim nahrbtnikom dva dni zapovrstjo šel na vrh, da je postal postavljati križ in povsod — doma pri maši in na vrhu pri blagoslovitvi — mogel vršiti svojo cerkveniško službo.

Veški fantje so že prejšnji dan postavili križ. Prav junaškega truda je bilo treba, da so težki 3 metre visoki macesnov križ spravili na vrh in ga postavili na trden betonski temelj. Ker domači g. župnik ni mogel iti na Peco, je križ blagoslovil domači kaplan g. Vinko Zalelet. Pri blagoslovitvi je v nagovoru pokazal na svetel zgled Foltejev, ki naj ga posnemajo vsi fantje, zlasti pa dijaki, in na pomen križa, ki ga mu posta-

KLEMEN HABJAN:

JERČEVI GALJOTI

(Izvirni roman)

21.

Zavili so proti Naklemu. Vino jih je brž ugrelo. Jerč že zlepa ni bil tako zgovoren.

„Na licitaciji licitira eden za vse. To veste. Drugi trije so za njim. Da se ne bo kdo že pri licitaciji premislil.“

Kupci in priče kimajo. „Svet je lep, kakor nalašč za travnik.“ Jerč kar govori.

„Lep,“ potrdi Kacon. Potlej doda.

„Licitiral boš ti, Jerč. Največji delež imaš.“

„Meni je vseeno,“ malomarno zamahne Jerč. „Več bi kupil, da se ne pripravljam na zidanje.“

Devsa se je vino že malo prišlo. Vse bi rad vedel.

„Kako je potlej s pogodbo, Jerč. Ni sem prav razumel na sodnji.“

„Dvojna pogodba je. Ena za tistega, ki licitira v imenu vseh štirih. Torej pogodba za vseh sedem hektarjev. Potlej so pa še posamezne pogodbe. Za vsakega pogodbenika posebej. V treh dneh, ko je parcela izlicitirana, jo je treba v de-

narju plačati na sodnji. To si bral.“

„To sem videl,“ potrdi Devs.

„Ko bi z denarjem počakali, bi bilo več kupcev,“ meni Šokelc, ki ga tare tistih osemnajst tisoč.

„Parcelo boš lahko prodal naprej,“ klepetiči Jerč. „Zgube ne boš imel. Verjemi. Koj po licitaciji jo boš lahko prodal drugemu. Smo vsi taki, da korajžo dobimo šele potlej, ko je vse zgubljeno.“

„Prodajal ne bi rad, če že kupim,“ se vtikava Devs. „Za denar je pa res trda.“

„Saj pravim: kupiš, pogodbo pa lahko napraviš že za svojega kupca. Tako brž boš lahko prodal naprej. Verjemi. Po enem letu se parcele vknjižijo v zemljiško knjigo. To si bral.“

Prvič se je Jerč opil, odkar mlinari. Kacon ga je moral prav privleči do doma. Še sleči se ni mogel sam.

Kacon pa je nekam težko stopil v hišo. Žena je bila vseskozi nasprotna. Domala štirideset tisoč vreči za travnik. Šema šemasta!

„Zmenili smo se,“ je hrknul, ko je videl ženin bodeče oči.

Brez besede je postavila večerjo predenj.

Potlej je sedla k peči.

„Lepo si začel, ko si začel z Jerčem. Še Uleš se ne spušta v kupovanje, pa bi se lahko. Ti pa, grabež! Kot da si Jerčev galjot. Da te sram ni.“

Kaconu se zdi, da se ziblje loče in se mu roga. Kakor tepen pes se je brez besede spravil spat.

IX.

V nedeljo je bila pri cerkvi oklicana licitacija, ki se prične v torek in sicer pred graščino v Prevolah.

Jerč je s porogljivimi očmi ošinil Sebenaka in Uleša, ki sta stala nekje zadaj.

Kacon se je kar nekam stisnil. Skoraj mu je bilo žal, da se je vtaknil v tega zlodja, toda zdaj se ni hotel umakniti. Le kaj bi si mislil Jerč?

Devs in Šokelc sta po oklicu počakala na Jerča.

„V torek torej gremo.“

„Gremo,“ je ponosen Jerč. Vsa vas se čudi. Na hišo je že kar nekam pozabil. Eno leto sem ali tja. Če so do zdaj zdržali v bajti, bodo pa še eno leto.

Take priložnosti ne bo zlepa.

Kacon je pa kar zginil, čeprav se je Jerč razgledoval, kje bi ga videl.

Kupci in priče, vse je bilo nekam nemirno. Devs in Šokelc sta preštevala denar.

Osmenajst tisoč, zlodja! To je denar. Zavidala sta Jerču tri hektarje.

Jerč lahko. Skoraj čez noč se je zrinil med gruntarje. Pri Kaconu je pravi pek. Kacon dokazuje, toda Kaconka je nasajena kot sam-hudik.

„Ne bi rekla, ko bi se zvezal s kom drugim. Pa greš in stopiš k Jerču. Ko veš, kakšen je.“

Kacon je pogovarjal, toda vse besede niso nič izdale. Kaconka je rinila svojo.

Tako je prišel torek. Kacon je s težko glavo vstal in ni se mogel znebiti nemira, ki ga je davil vso noč.

Ženine besede so se ga vendarle prijele. Vso noč se je boril sam s seboj. Vse bi pustil, toda že v naprej je vedel, da bi se mu smejala vsa vas.

Zdaj res ne more nazaj.

Ko je napregal, žene ni bilo na prag. Že zvečer sta se skregala do grdega.

Pred Flistrom so čakali Jerč, Devs in Šokelc. Prisedli so in Kacon je pognal.

„Dan je lep,“ je dejal Šokelc. Najmanj nemiren je bil od vseh.

„Kakor nalašč,“ je kretnil Jerč, ki je sedel zraven Kacona. Pred graščino se je trlo ljudi. Več kot polovica je bilo zija, ki jih je prignala radovednost.

Komisija je že čakala.

Jerč je bil nemiren. Švigal je sem in tja, se razgovarjal, ugibal z možakarji in od strani opazoval Kacona.

Nekam zmučen je videti.

„Ti je težko za jurje?“ ga je dregnil v šali.

Kacon ga je samo pogledal.

Možje so se prerivali sem in tja, kakor da drug pri drugemu iščejo tolažbe.

„Samo odnehati ne,“ bodri Jerč Kacona.

Komisija se je pripravila. Ostri uradni obrazi, listine, mirni pogledi, kar je možakarje še bolj zmedlo.

Oklicali so prvo parcelo.

Licitiral je Višnar iz Strahinja.

„Parcela travnikov in njiv na Toncah v velikosti štirih hektarjev.“

Padla je številka.

(Dalje prihodnjič)

Najnižje cene pri največji izbiri

Specialna tekstilna trgovina in sprejemalnica volne

MAX PLACH**CELOVEC - KLAGENFURT**

8.-MAI-STRASSE 1

vljamo v spomin. Križ je znamenje vere, po kateri je živel, znamenje vstajenja in življenja, ki čaka tudi Folteja in na znamenje poklica, kateremu se je hotel posvetiti, znamenje žrtve, ki pa obilen sad rodi, in znamenje zmage. Težka, naporna pa je pot na vrh, proti križu, lahka pa je pot stran od križa, v dolino greha. Kakor je križ na gori vsem viden, tako naj bo vsem viden Foltejev zgled. Po blagoslovitvi križa smo zapeli „Kraljevo znamenje križ stoji“ in „Pojte hribi in doline“.

Na križu je spominska tabla, na kateri je med planinkami zapisano: Ljubil si našo zemljo, goré, k Bogu hrepenelo je srce. Na gori doletela Te smrt, presadila v nebeški Te vrt. Prelep zgled nam sije Tvoj, prosil za dom in narod svoj.

V nedeljo, ko je bilo žegnanje v Večni vasi, so mu dijaki za obletnico priredili igro „Luč z gora“. Oder so napravili pod novim Jenšacovim skednjem. Tako je bilo vsaj dovolj prostora, bili smo pod streh in ni bilo treba prenašati pletne vročine v dvorani. Igra je vzeta iz dijaškega življenja in kaže katoliškega dijaka Hinkota Molla, Tirolca, kako pride na Dunaj med brezverne, liberalne in komunistične dijake, ki ga hočejo pridobiti zase. Ko pa ne uspejo, se začne borba z vsemi grdimi sredstvi proti njemu. Toda Hinko je neustrašen v borbi za svojo vero in poštenost. Kot najboljši dijak, najboljši športnik, telovadec in smučar, pa obenem vesel, iznajdljiv in odkritosrčen vedno bolj pridobiva na uoledu, osvaja sošolce in ustanovi dijaško Marijino družbo. Prav tedaj, ko pridobi tudi bratranca iz Du-

naja za spoved in hoče domačim razodeti, da bo postal duhovnik in gre za to slavnost nabrat planike, se ponesreči na gori Serles in mrtvega prinese domov.

Tako so ljudje vidli res lepo igro, ki pa je vzeta iz resničnega življenja, in se nasmejali, pa tudi marsikaj pridobili zase. Žegnanje je bilo tako vse lepše kot pa z rajanjem in norenjem, ki ga pa hvala Bogu Večna vas hoče.

Dijakom smo za prelepo igro, pa tudi za dobro igranje vsi prav hvaležni; obenem pa so se prav s to igro najlepše oddolžili spominu našega Folteja.

G. FRICK

železo, kovine, stroji

CELOVEC - Salmstraße 7. Tel. 14-86

Nakup starega železa, kovin, cunj, kosti

Prodaja železja vseh vrst

Obiščite PRECHTLOVO sportno jahalnico

Uralskega medveda in 106 različnih živali na

VESELIČNEM PROSTORU

CELOVSKE RAZSTAVE

Poljedelski stroji, Diesel-motorji, električni motorji, radioaparati, šivalni stroji točno po ugodnih cenah

HANS KIRCHHOFER

TRGOVINA S STROJI

Klein-St. Paul, Koroška

Telefon 9

Varstvo pred strelo

Vam nudi trdka

Fritz Czernowsky

Celovec, Klagenfurt - Pernhartg. 8

Kinder **FOTO** *Ella Petrykiewicz*
FOTOGRAF
BELJAK - VILLACH

Poročne in darilne slike ter slike za legitimacije. Izvrševanje fotoamaterskih del.

Nov naslov:
Postgasse 3, Tel. 49-36

VEDNO VELIKA IZBIRA

ORIENTALSKIM IN PERZIJSKIM PREPROG.

na roko vozlanih in žametnih (velournih) preprog ter tekačev. Blago za pohištvo, zavese, pregrinjala za mize in divane.

Popusti za preprodajalce, hotele in gostilne. — Plačilne olajšave. — Dajemo v to stroko spadajoče nasvete za opremo sob, po želji tudi na licu mesta.

Strokovna trgovina za preproge, pohištveno blago in zavese

DIR. JOSEF RADLMAYR
BELJAK - VILLACH

TRGOVINA NA DROBNO: POSTGASSE 3 TELEFON 47-67 - 4447

Baeve, lake, emaille, laneni ficnež,
slikaeske in pleskaeske potrebščine

kupite najbolje pri

PETER DE CILLIA**FELDKIRCHEN - Telefon 73**

in pri podružnici:

Celovec-Klagenfurt, St.-Veiter Straße 35 - Tel. 28-38

IZDELAVA SLIK

hitro in dobro pri FOTO-FILMU

HUBERT WANDERER

DOMGASSE 4

Razpošiljanje po pošti

ČIŠČENJE

izložbenih oken, steklenih streh, stanovanj, uradov, šol, avtomobilov, tapeciranega pohištva, gobelinov, preprog i. t. d.

s specialnim sredstvom

HELLIN

najboljše

ZLAHTNO BOHNER-LOSCILO

za pode, linoleje, pohištvo i. t. d.

Orasch's Erben

Celovec - Klagenfurt

8.-Mai-Straße 5, telefon 16-38

Na razstavi v gimnaziji, soba 6

Zveza štajerskih kmetovalcev

(Steirischer Landwirteverband)

reg. d. z. o. z.

GRAZ-EGGENBERG

Alte Poststrasse 125

nudi v nakup najboljše štajerska vina v steklenicah in v sodih ter razne sadne izdelke, kakor:

Naravni jabolčni sok "Apfelperle"

sadno in vinsko žganje i. t. d.

Telefon 21-64, 42-64, 75-52 (stara)

Na celovski razstavi v Trgovski akademiji, soba 8

Moške

nylon nogavice
polo srajce
kopalne hlače

ženske in otroške

kopalne obleke.
Otroške igrače

Grüner

CELOVEC - Burggasse

Radio Schmidt

Prodaja - popravila žarnice

Vaša strokovna trgovina

CELOVEC - Klagenfurt

Bahnhofstraße 22 - telefon 29-48